

ISSN 1581-9027

zelena dežela

Glasiło Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije

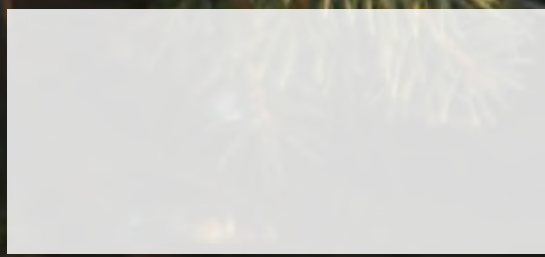
št. 113, januar/februar 2013

skupne kmetijske politike

 Pripravljeni na prihodnost

Partnerstvo med
Evropo in kmeti

Ob koncu leta zadružništva

» IVAN KURE

podpredsednik KGZS

Zadruga in kmetijska podjetja so del zborničnega sistema. Veliko članov zbornice je včlanjenih v zadruga. Zato je prav, da v okviru našega časopisa odpremo tudi to temo.

Približuje se zaključek poslovnega leta. To je čas, ko se ozremo nazaj in pripravimo načrte za naslednje leto. Vsekakor je bilo leto 2012 zelo razburkano, saj smo imeli sušo in povodenj, predvsem pa nas pesti gospodarska kriza, ki ji ni videti konca.

Leto 2012 je bilo razglašeno za leto zadružništva, saj letos praznujemo 140-letnico zadružništva v Sloveniji. Slovenija se lahko pohvali, da je ta zamisel v naši deželi zaživela in pomagala ohranjati kmetije, kmetijstvo in slovenstvo. Po drugi svetovni vojni je zadružništvo dobilo negativen prizvok, saj so bile zadruga v določenem času podaljšana roka države. Vsekakor pa v zadnjih desetletjih zadružna zamisel postaja vedno bolj pomembna. Zlasti v zadnji krizi se je pokazalo, da so zadruga dober sistem, saj zaradi posebne zadružne lastnine niso bile tarča novodobnih plenilskih kapitalistov.

V letu 2012 sta bila v zadružnem sistemu začeta dva velika projekta, ki pa žal nista dokončana. Prvi je bil projekt nakupa Ljubljanskih mlekarn, kjer so zadruga kljub slabemu finančnemu stanju zagotovile denar za odkup. Drugi projekt pa je skupna nabava kmetijskega repromateriala. Menim, da je večina zadruga ocenila, da je to edina možnost za preživetje na dolgi rok. Vsekakor pa je kar nekaj tehničnih težav, ki jih bo potrebno rešiti.

Velikokrat se ocenjuje, da so zadruga napravile premalo za razvoj kmetijstva. Zavedati se moramo, da so zadruga izgubile hranilno-kreditne službe, ki so bile pomemben povezovalni člen, in svetovalno službo. Prepuščene pa so bile monopolnemu izkoriščanju trgovcev, kar je posredno ali neposredno vplivalo na poslovne rezultate v zadrugah, obenem pa na cene kmetijskih proizvodov. Po študiji doc. dr. Aleša Kuharja so trgovinske marže v Sloveniji najvišje v Evropski uniji. S podpisom »kodeksa« se nismo niti za las približali bolj pošteni delitvi na relaciji kmet – zadruga – pridelovalna industrija – trgovina.

Trenutno se v Sloveniji dogajajo zelo velike spremembe. Postali smo odprt trg za surovino, tuje naložbe (predvsem v trgovino), dampinške pristope, prevzeme podjetij in še bi lahko našteval. Najbrž smo bili preveč naivni in samozadostni, da bi se zavedali igre velikih igralcev.

Pred zadrugami in zadružniki so v prihodnosti veliki izzivi. Prilagoditi se bo treba drugačnim tržnim razmeram, predvsem pa se bo potrebno poslovno povezati in iskati vse, kar nas povezuje. Časi so težki, zato stopimo skupaj. Pri tem pa vseeno ohranimo pozitivno naravnost.

Ob koncu leta vam želim lepe praznike, dobro letino, poštene cene, zlasti pa zdravje!

IZ VSEBINE

Voda povzročila največ škode v Podravju	3
Olajšave zaradi naravnih nesreč v kmetijstvu	3
Optimizma ne smemo izgubiti!	4
Zgodba o SKP dosegla pol milijona ljudi	7
Enotno plačilo ne bo prispevalo k dvigu samooskrbe	11
Izboljšave za manj naporno pripravo drv	13
Obvestilo mladim prevzemnikom kmetij	15
Prihodnost je v inovativnosti	16
S pridelavo mesa na kmetijah do dodatnega zaslužka	17
Čas kolin – postopki za boljšo kakovost mesa in izdelkov	19
Za prilagajanja novim izzivom je nujno stabilno financiranje	21
Dan slovenske hrane	23
Kjer je Bog doma, tam se uživa sreča vsa	24
Evropski poslanec dr. Milan Zver pri predsedniku KGZS	26
Certifikat o NPK v letu 2013	27
Izvoljeni so novi državni svetniki	27
Praznik topliškega jabolka	28
Zaradi starega silosa ob 8,7 milijonov?	31
Tehnološke ureditve hlevov za rejo ovac	32
Sezonske jagnjitve	33
Upravni odbor proti krčenju sredstev za strokovne službe ...	37
Izvajanje regijske certifikacije gozdov PEFC v letu 2012	38
Predlog sprememb Zakona o gozdovih	40
Srečanje pravnih agrarnih skupnosti	41
Nujna preureditev hlevov za rejo plemenskih svinj	44
Pogoje za pridelovalce hrane je nujno treba izboljšati!	47

Zelena dežela je glasilo Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije. Naslov: Celovška 135, 1000 Ljubljana, tel.: 01/513 66 00, faks: 01/513 66 50, zelena.dezela@kgzs.si

Odgovorna urednica: mag. Tatjana Čop, tel.: 01/513 66 40, 041/366 506

Grafično oblikovanje, prelom in izvedba: Andrej Lombar

Naslovnica: foto: Damjan Jerič

Jezikovni pregled: Marjana Cvirn. Tisk: SET, d.d.

Uredništvo ne odgovarja za vsebino oglašnih besedil.

Naklada: 93.000 izvodov. Časopis je za člane KGZS brezplačen.

Projekt SKP - kakovost, varnost, blaginja, razvoj

Sofinancira Evropska unija, Generalni direktorat za kmetijstvo in razvoj podeželja.
Za vsebino tekstov v reviji odgovarja KGZS. Vsebina ne odraža nujno stališča ali mnenja Evropske komisije.

Voda povzročila največ škode v Podravju

Novembrske poplave in plazovi so prizadeli tudi kmetijska zemljišča, kmetijska poslopja, kmetijske rastline in gozdove. Po prvih ocenah je voda največ škode povzročila v Podravju, kjer je samo na ptujskem in mariborskem območju poplavljenih več kot 8.000 hektarjev kmetijskih površin. Najmanj tretjina poplavljenih površin bo kasneje tudi prizadeta zaradi erozije in bo treba na celotnem območju izvesti agromelioracije za sanacijo površin.

Kmetijska svetovalna služba pri Kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije (KGZS) je pregledala prizadete površine. Takoj po prvih ocenah je KGZS predlagala, da Uprava RS za zaščito in reševanje skupaj z oceno škode na stavreh in infrastrukturi opravi tudi oceno škode na kmetijskih površinah. KGZS pričakuje, da bo država namenila pomoč tudi za takšne primere.

» DUŠICA MAJER

Olajšave zaradi naravnih nesreč v kmetijstvu

Fizične in pravne osebe imajo v primeru naravnih nesreč in tudi drugih razlogov, zaradi katerih so utrpeli gospodarsko škodo, pravico na pristojnem davčnem organu zaprositi za odlog plačila davka, za obročno plačilo ali celo za odpis. Vse o tem, za katere davščine to velja, pod kakšnimi pogoji in na podlagi katerih dokazil so do tega upravičene, najdete na spletni strani Davčne uprave RS www.durs.gov.si.

Spoštovani bralci,

Obveščamo vas, da naslednja številka Zelene dežele izide konec februarja.

Uredništvo

V času božiča in novega leta nam stisk dlani pove več kot tisoč besed. Naj vam takšni trenutki lepšajo prihajajoče leto, ki naj pride v miru in se v miru izteče!

V imenu Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije vam želim blagoslovljene božične praznike in srečno novo leto!

**Cvetko Zupančič,
predsednik Kmetijsko gozdarske
zbornice Slovenije**

Optimizma ne smemo izgubiti!

Tik pred koncem leta se bo izteklo skoraj šest mesecev, odkar je svet Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije (KGZS) Cvetku Zupančiču zaupal vodenje zbornice za obdobje štirih let. Ob tem smo se z njim pogovarjali o dosedanjem delu na vrhu krovne kmetijske organizacije, o njenih težavah in izzivih in o tem, kako gleda na prihodnost evropskega in slovenskega kmetijstva in kmeta.

Po skoraj pol leta verjetno že lahko podate oceno stanja na področju strokovnega in stanovskega delovanja zbornice ter ocenite, kje bo potrebno vložiti največ dela za izboljšave oz. dopolnitve.

Ko sem nastopil mandat predsednika Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije, sem se zavedal, kaj me čaka. Seveda sem se najprej želel bolj podrobno seznaniti z dejanskim stanjem – odprtimi projekti tako na področju strokovnega dela kot tudi dela voljenih struktur, predvsem pa s finančnim stanjem. Slednje ni bilo dobro, saj se s sredstvi ni vedno racionalno gospodarilo.

Sledilo je pomembno delo – konstituiranje vseh zborničnih organov. Začeli smo z območnimi enotami in končali na zadnji seji Upravnega odbora s strokovnimi odbori in komisijami. Danes so tako skoraj vsi organi konstituirani, z izjemo posamičnih odborov izpostav.

Sicer pa je delo KGZS močno odvisno od stanja v kmetijstvu. Slovensko gospodarstvo je trenutno šibko in v krizi, enako velja za kmetijstvo. Ekonomski položaj kmeta se še vedno poslabšuje, zaradi česar je prednostna naloga

Reforma skupne kmetijske politike še ne ponuja jasnih rešitev. Veliko je neznank, novosti pa še pojavljajo tako rekoč dnevno. Zanesljivo pa je, da bo prišlo do pomembnih razlik med dosedanjimi in prihodnjimi plačili – med usmeritvami oz. kmetijami. Najmanj, kar pa ta trenutek potrebujemo v Sloveniji, je, da se kmetje spremo med sabo! Zato bo potrebno veliko strpnosti, preudarnosti in modrosti! (Foto: Robert Peklaj)

KGZS sama po sebi jasna – ustaviti ali vsaj omiliti nadaljnje poslabšanje, v prihodnosti pa čim prej stremeti za izboljšanjem položaja slovenskega kmetijstva in kmetstva – seveda v okviru pristojnosti in zmožnosti KGZS. Tu imam predvsem v mislih pomemb-

no nalogo zbornice, da budno spremlja in vpliva na oblikovanje in izvajanje zakonodaje, ki neposredno ali posredno vpliva na področja dela, ki jih KGZS pokriva.

Žal pa sem se že na samem začetku mandata soočil s težavo, na katero imamo

prav malo vpliva in je letos še posebno pereča. Gre za naravne nesreče, kot je bila letošnja katastrofalna suša, ki je ponekod sledila pozebi in toči, suši pa so sledile poplave zgodovinskih razsežnosti. Po prvem snegu pa smo ponekod že bili priča snegolomom.

Zbornica je vodila številne dejavnosti z namenom pomagati prizadetim kmetom. Nudili smo jim pomoč v obliki svetovanja, izdaje navodil o ravnanju, pripravi različnih vlog, prošenj ... Drugače pa je bilo na pristojnem ministrstvu, kjer smo pričakovali hitrejši odziv in večjo učinkovitost.

Tudi t. i. solidarnostne dejavnosti niso bile tako obsežne in učinkovite, kot smo sprva pričakovali. Izkazalo se je, da nekih viškov oziroma rezerv krme ni oziroma jih kmetje zadržujejo v bojzani pred prihodnjimi morebitnimi vremenskimi nesrečam. To pa ne pomeni, da bomo vrgli puško v koruzo. Še vedno bomo vztrajali in poskušali vsem našim članom, ki se znajdejo v nesreči, pomagati po najboljših močeh.

Učinkovitost dela zbornice, ki je glavno vodilo (ne)zadovoljstva članstva, je v veliki meri odvisna od zagotavljanja stabilnega in zadostnega financiranja. Slednje je ena izmed največjih težav od samega začetka delovanja zbornice – ne glede na to, kdo jo je vodil ali pod čigavim ministrom so se te težave poskušale rešiti. Kako kaže za prihodnje leto?

Slovenija je v resni gospodarski krizi. Zavedam se nujnosti varčevanja in racionalizacije dela. Za leto 2013 je predvideno drastično krčenje sredstev za strokovne službe kmetijskega svetovanja in služb kontrole in selekcije v živinoreji. To bo seveda imele negativne posledice na izvajanje nalog vseh strokovnih služb. V letošnjem letu izgu-

bljamo 12,5 % sredstev na nalogah in 10 % na materialnih stroških. Sledila bodo še druga krčenja in v treh letih bomo skupaj dobili kar eno tretjino sredstev manj.

Ta izpad bo potrebno nadoknaditi s sredstvi, pridobljenimi s »prodajo« storitev na trgu. Poudarjam, da ne želim, da se storitve strokovnih služb KGZS, do katerih so upravičeni naši člani, poslabšajo ali skrajšajo.

Presenečen in razočaran sem, da se prav tem službam jemlje največ sredstev in ravnano v obdobju, ko potekajo razprave in »pogajanja« glede reforme skupne kmetijske politike (SKP) 2014–2020. Slednje bodo terjale največ dela ravno od zborničnih strokovnih služb. Če bomo želeli iz proračuna SKP potegniti največ, kar se da, slediti novim smernicam SKP na terenu, pripravljati nove vloge, razlagati prednosti in priložnosti novih ukrepov, bo morala biti svetovalna služba močna, njeno delo pa stabilno financirano. Nisem prepričan, da se Ministrstvo za kmetijstvo in okolje zaveda tega! Obenem pa smo pričali popuščanju vlade pritiskom drugih javnih služb »z ulice«. Ali je to namig politike, da mora tudi kmetijski sektor pred parlament po svoje pravice?

Del proračuna KGZS pa zagotavlja zbornični prispevek. Glede slednjih sredstev naj poudarim, da se zavedam naše naloge, da so tudi ta porabljena gospodarno in transparentno. Zato znotraj zborničnega urada že poteka postopek racionalizacije dela. Naj pa povem, da sem optimist in sem prepričan, da bomo z gospo-

darnim ravnanjem, zmerno stjo in preudarnostjo prihodnje leto poslovali normalno in opravili naloge, ki so zbornici dodeljene in jih članstvo od nas upravičeno pričakuje.

Že ob nastopu mandata sem si kot eno od ključnih nalog zadal transparentnost in gospodarnost pri ravnanju z zborničnim proračunom, pa naj gre za javna sredstva ali sredstva iz naslova zbornične članarine.

Kmetijstvo zadnja leta vseeno pridobiva na ugledu. Potrošniki se vedno bolj zavedajo pomena ohranjanja domače proizvodnje hrane. Kar dolgo je trajalo, da je tudi v Sloveniji prišlo do takšne spremembe v miselnosti ljudi. Zdaj pa je ta pripadnost slovenski hrani ogrožena zaradi oslABLJENE ekonomske moči prebivalstva in potrošniki ponovno posegajo po cenejši uvoženi hrani. Kako bi lahko zbornica prispevala k ustavitvi teh negativnih trendov?

To povsem drži. Ljudje kljub zavedanju o prednostih lokalne in sveže hrane ponovno posegajo po cenejši (in ceneni) hrani. To je razvidno tudi iz pregleda gibanja prometa dveh osnovnih tipov trgovskih verig – po letu 2010 namreč promet nizkocenovnih trgovskih verig strmo raste, tistih, z nekoliko višjim cenami in večjim deležem slovenskih živilskih izdelkov, pa pada. Potrošnik pač ne more porabiti več, kot ima, in na žalost največkrat varčuje ravno pri hrani. Naloga tako resornega ministrstva, KGZS, pa tudi Zadružne zveze Slovenije je, da omogočimo dostop do domačih živil

na lokalni ravni, pa tudi širše. Slovenija ni tako velika, da bi to bilo logistično neizvedljivo. Obenem pa je nujno neprekinjeno izobraževati in osveščati o pomenu lokalne pridelave in porabe – od majhnih nog dalje!

Korak naprej so pričakovane spremembe zakonodaje na področju javnega naročanja, ki bodo omogočile javnim ustanovam, predvsem šolam, vrtcem in internatom, da bodo pri naročanju dali prednost lokalni hrani.

Dodatne rezerve pa so še vedno v razporeditvi prihodka v verigi od vil do vilic. Potem, ko smo pred letom in pol podpisali kodeks, ki naj bi zagotovil bolj pravično delitev prihodka med deležniki verige, je danes jasno, da kodeks za Slovenijo ni dovolj. Tudi evropski komisar Dacian Cioloș ugotavlja, da bo na pretežnem področju EU potrebno poseči po drugačnih, bolj zavezujočih inštrumentih.

KGZS se zaveda pomena stalne in učinkovite promocije, zato izvaja več dejavnosti na področju promocije domače hrane: spletna stran www.kupujmodomače, prodajno-promocijski dogodki PODEŽELJE v mestu, sodelovala pa je tudi pri organizaciji letošnjega tradicionalnega slovenskega zajtrka. Ministrstvo za kmetijstvo in okolje je pri tem naredilo spodrselj in porabilo za trenutne razmere preveč sredstev, predvsem pa na neprimeren način. Upam, da bo prihodnje leto dan slovenske hrane minil brez tovrstnega grenkega priokusa. Prihodnje leto bi bilo bolje, da se ministrstvo še bolj poveže s KGZS in pristopi k organizaciji z bistveno racionalnejšim pristopom.

Razočaran sem, da se prav javnim službam v kmetijstvu jemlje največ sredstev v obdobju, ko pričakujemo prenovljeno skupno kmetijsko politiko. Slednja bo terjala največ dela ravno od teh služb. Če bomo želeli iz evropskega proračuna potegniti največ, kar se da, bomo potrebovali močno svetovalno službo s stabilnim financiranjem. Nisem prepričan, da se Ministrstvo za kmetijstvo in okolje zaveda tega! (Foto: Robert Peklaj)

Prihodnost Slovenije in slovenskega kmetijstva je danes težko predvidljiva. Pred nami so novi predlogi sprememb skupne kmetijske politike do leta 2020. V Krškem ste dejavno sodelovali v razpravi z evropskim kmetijskim komisarjem Dacianom Ciolosom. Ciolos je ob tej priložnosti predstavil nekatere novosti glede izvajanja najbolj spornih ukrepov nove skupne kmetijske politike. Ali ste bili zadovoljni z razlagami in menite, da so sprejemljive za naše kmetijstvo?

Komisar je predstavil novosti reforme razumljivo in korektno. Vzdržal se je pretiranih obljub, a je obenem dal vedeti, da se zaveda različnosti članic EU, ki jih bo potrebno na nek način upoštevati. Vsem je ja-

sno, da je potrebno davkoplačevalce in njihove zastopnike v evropskih organih prepričati, zakaj je dobro, da se kmetijstvu še naprej namenja ustrezno velik delež proračuna. Naš cilj pa mora biti, da čim bolj izkoristimo ta sredstva, in sicer skladno s strateškim cilji slovenskega kmetijstva in na najbolj učinkovit način. Takšen, ki bo na dolgi rok zagotavljal proizvodnjo, delovna mesta na kmetijah in ustrezen dohodek kmečkim družinam. Torej naš cilj naj bo racionalna in maksimalna raba sredstev po vseh stebrih!

Glede napovedanih preporočitev sredstev med panogami si želim, da bi bilo slednjih čim manj. Vem, da je težko priti do pravičnega ključa za razdelitev, a moramo izkoristiti vse možnosti, ki jih je

komisar omenjal. Najmanj, kar slovensko kmetijstvo ta hip potrebuje, je spor zaradi prerasporeditve sredstev med geografskimi območji in kmetijskimi usmeritvami. Še vedno je odprto izvajanje ukrepov, kot je ozelenitev, pa shema malih kmetov, enotna plačila ... Za prvega je sicer Ciolos poudaril, da bo Slovenija lahko izpeljala ukrep ozelenitve brez večjih vplivov na pridelavo oz. samooskrbo. Lahko pa smo tudi slišali, da je še veliko podrobnosti odprtih in se skoraj dnevno spreminjajo. Zato je težko dati kredibilno oceno reformirane SKP. Zanesljivo pa bomo na KGZS poskrbeli, da se bomo v odločitve, ki bodo prepuščene državam članicam, vključevali pravočasno in ob upoštevanju mnenj naših članov. Tako oblikovano

mnenje, ki ga bo potrdil Svet KGZS, naj bi pomenilo smernice pri odločitvah resornega ministrstva.

Kakšno je vaše sporočilo bralcem Zelene dežele v tem adventnem času in pred iztekem starega leta?

Dejstvo je, da je gospodarski položaj težak in tudi kmetje prepogosto obupajo in izgubljajo voljo. A vseeno je potrebno v prihodnost gledati z optimizmom. Tudi slabi časi imajo svoj konec in tega se je treba veseliti. Kmetje večji del leta gledamo v nebo in čakamo, da bo po dežju zasijalo sonce – te vere in pričakovanja nam nihče ne sme vzeti! Adventni in božični čas tudi v krizi ne sme izgubiti pomena – to je čas za razmišljanje o preteklosti, o prihodnosti, o pravih vrednotah in ljudeh, ki so nam blizu, o dobrih ljudeh, zaradi katerih je lažje gledati na svet v svetlejši luči. In slovensko podeželje premore še veliko delovnih in iskrenih ljudi – ti naj nam bodo zgled! Zaradi njih je tudi težkim časom navkljub lažje iz srca voščiti in reči: »Vesel božič in veliko uspehov ter osebne sreče v novem letu!«

»MAG. TATJANA ČOP

Zgodba o SKP dosegla pol milijona ljudi

Projekt Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije in Direktorata za kmetijstvo Evropske komisije je bil namenjen seznanjanju javnosti o Skupni kmetijski politiki.

Evropski projekta Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije in Direktorata za kmetijstvo Evropske komisije Skupna kmetijska politika – kakovost, varnost, blaginja, razvoj se zaključuje.

ve, izvedbo prireditev in medmrežnih dejavnosti.

Logotip in maskota

Z izbiro logotipa in maskote projekta – ljubkim Mukcem – smo uspeli zgodbo o razvo-

SKUPNA KMETIJSKA POLITIKA
kakovost, varnost, blaginja, razvoj
www.zarazvojpodezelja.si

Nastala je očarljiva slovensko-evropska zgodba, ki prikazuje dosežke, ki so plod dela in usmeritev skupne kmetijske politike. Cilj našega projekta je bil, da zgodba o dinamičnem partnerstvu med kmeti in Evropo, ki jo usmerja skupna kmetijska politika, doseže vsaj pol milijona oseb oziroma četrtno vseh prebivalcev Slovenije. Naloge smo se lotili s pripravo logotipa projekta, promocijskih materialov, propagandnega gradiva, razsta-

ju kmetijstva narediti vsêčno vsem generacijam. Navihani Mukec predstavlja podeželje in zbujata simpatije. Doma je na podeželju in rad pride v mesto. Ponuja kakovostne pridelke in izdelke, iz njih pripravlja odlične sezonske jedi, je dober poznavalec kmetijstva in je navdušen nad SKP. Lik Mukca v obliki ilustracij je uporabljen v različnih materialih projekta – razstava, brošure, baloni, obsek za kljuêe, vreêke. Izdelana je njegova maskota. Ta omo-

Razigrani Mukec rad kramlja z obiskovalci in vêasih tudi zapleše.

Zgodba o SKP je dosegla vsaj pol milijona prebivalcev Slovenije.

goča, da Mukec na prireditvah oživi, nagovarja otroke in popestri dogajanje.

Razstava

Barvita razstava zgodbe o dinamičnem partnerstvu med kmeti in Evropo je zbudila veliko zanimanja. Razstava, predstavljena na različnih dogodkih in lokacijah, je bila odlično sprejeta. Prikazuje razvoj skupne kmetijske politike in vzporedni razvoj slovenskega kmetijstva. Na ogled je bila postavljena v Ljubljani, Kopru, Mariboru, Celju, Ptuj, Gornji Radgoni, Ponikvi in Novem mestu. Navdušila je številne obiskovalce različnih dogodkov, med drugim obiskovalce 50. mednarodnega sejma AGRA v Gornji Radgoni, 45. mednarodnega obrtnega sejma v Celju, 43. sejma Narava-zdravje v Ljubljani, 23. Dobrot slovenskih kmetij na Ptuj, posveta kmetijskih svetovalcev v Novem mestu in obiskovalce rojstne hiše

Antona Martina Slomška – zavetnika slovenskih kmetov na Ponikvi. Ocenjujemo, da si jo je ogledalo več kot 50.000 obiskovalcev.

Promocijsko gradivo

• Knjižica

V knjižici SKP – kakovost, varnost, blaginja, razvoj so na 24

straneh predstavljeni nekateri mejniki v razvoju SKP in osem primerov dobrih praks izvajanja SKP v Sloveniji, ki so se razvili s pomočjo ukrepov SKP. Fotografije in tekst dopolnjujejo Mukčeve ilustracije. Razdeljenih je bilo 6000 knjižic.

• Zgibanka

V zgibanki Mukec vabi na prireditve so zbrani datumi in kratki opisi dogodkov, na katerih je bila zgodba o SKP predstavljena. Zanimiva oblika – od zemlje do sonca je navdušila številne. Zgibanka korak za korakom odstira zgodovino SKP, ki je danes pripravljena na prihodnost. Razdeljenih je bilo 3500 zgibank.

• Zelena dežela

Osrednja tema avgustovske številke Zelene dežele, časopisa Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije, je bila skupna kmetijska politika. Dodatno lahko o vlogi in pomenu beremo v tokratni številki Zelene dežele. Ocenjujemo, da je informacija o pomenu SKP prek Zelene dežele dosegla 111.000 članov zbornice.

• Knjižica in koledar

Knjižica receptov Diši, diši iz domače kuhinje je plod sodelovanja kmetijskih svetovalcev osmih kmetijsko-gozdarskih zavodov pri KGZS in osmih kmetij. Recepti so razdeljeni po letnih časih, sestavine sezonske. Priprava jedi je enostavna, primerna današnjemu načinu življenja. Začetne strani knjižice so namenjene zgodbi o skupni kmetijski politiki. Recepte krasijo odlične fotografije, povezujejo jih ilustracije Mukca. Najlepše fotografije jedi so predstavljene v stenskem koledarju KGZS 2013, ki je dodatno nastal v okviru projekta SKP – kakovost, varnost, blaginja, razvoj. Verjamemo, da bo priprava jedi iz sezonskih pridelkov še dolgo razveseljevala številne domove.

Medmrežje

• Spletna stran

Spletna stran www.zarazvojpodezelja.si je pripravljena z namenom zgodbo o SKP približati ljudem, ki iščejo informacije prek spleta. Namenjena je predstavitvi projekta, informacijam o SKP in primerom dobre prakse. Na njej se nahajata predstavitvena spota 50 let SKP, nastala v okviru projekta. Stran je obogatena s tradicionalnimi sezonskimi recepti slovenskega podeželja. Zanimiv je otroški kotiček, kjer se skrivajo igre in pobarvanke. Odprt je facebook profil.

• Videospot

Skupna kmetijska politika – kakovost, varnost, blaginja, razvoj je petminutni spot, ki prikazuje dosežke SKP pri razvoju slovenskega kmetijstva. Spot je na ogled na sple-

tni strani www.zarazvojpodezelja.si, facebooku, youtube. Predvajan je bil na sejmih AGRA, MOS in Narava-zdravje. Z namenom, da informacija o SKP pride do mladine, bo CD z videospotom poslan slovenskim osnovnim šolam. USB ključki z videospotom so narejeni v butičnem številu za predstavnike medijev.

Prireditve

• Podeželje v mestu

Na šestih prireditvah Podeželje v mestu, ki so potekale od marca do septembra v Kopru, Ljubljani in Mariboru, so na skupaj 200 stojnicah svojo ponudbo pridelkov in izdelkov dopolnilnih dejavnosti predstavljale kmetije. V okviru projekta smo izvedli izobraževanje o pomenu SKP, ki se ga je udeležilo 40 sodelujočih kmetij. Stojnice so bile označene z

Prireditve so popestrili mladi glasbeniki.

Zgodbo o SKP je na prvi prireditvi Podeželje v mestu pripovedovala vinska kraljica Slovenije 2012.

logotipom 50 let SKP. Skupaj z ljudski pevci, godci, plesalci in rokodelci so predstavljale kulinarčno in kulturno dediščino podeželja. Po prireditvenem prostoru se je sprehajal Mukec, delil zgibanke, balone, obeske za ključke, publikacije EU-komisije na temo kmetijstva in zaplesal z oblikovalci. Prireditve so potekale na mestnih tržnicah in obiskali so jih predvsem prebivalci mestnih jeder in tuji obiskovalci. Najave o prireditvi so se vrtele na radijskih postajah, spletnih straneh, facebooku, tiskanih medijih. Ocenjujemo, da je informacija o SKP prek prireditvev Podeželje v mestu dosegla več kot 300.000 ljudi.

• Sprejem v mestni hiši v Ljubljani

Gostitelj sprejema je bil župan MO Ljubljana. Dogodka

so se udeležili številni visoki predstavniki kmetijstva in novinarji. Na njem smo obeležili 50. obletnico SKP in prvič predstavili celotno razstavo. S sprejemom smo poudarili pomen državne razstave Dobrote slovenskih kmetij na Ptuj in prireditev Podeželje v mestu Ljubljana.

• 23. Dobrote slovenskih kmetij na Ptuj

Na štiridnevni ocenjevalni razstavi, ki poteka v minoritskem samostanu na Ptuj, so se tradicionalno predstavili nagrajeni kulinarčni izdelki slovenskih kmetij. Hodniki minoritskega samostana so letos gostili razstavo mejnikov skupne kmetijske politike in razvoja slovenskega kmetijstva. Številni obiskovalci so se ustavili pri informacijski stojnici projekta SKP – kakovost, varnost, blaginja,

Cilj projekta je dosežen

Ocenjujemo, da je zgodba o dinamičnem partnerstvu med kmeti in Evropo, ki jo že 50 let usmerja skupna kmetijska politika, dosegla vsaj 500.000 oseb. To je 25 % prebivalcev Slovenije.

O njej pripovedujejo kmetijski svetovalci, ki so ključni povezovalci med kmeti in usmeritvami politike ter glavni promotorji. Zavedanje o pomenu lokalne pridelave in samoskrbe kot tudi o pomenu povečanja konkurenčnosti evropskega kmetijstva tako z gospodarskega kot ekološkega vidika postaja med prebivalci Slovenije vedno večje. Številni elementi projekta SKP – kakovost, varnost blaginja razvoj ostajajo in bodo še naprej pomembno prispevali k zavedanju pomena skupne kmetijske politike in razvoju podeželja.

Pripravljeni na prihodnost!
» TATJANA VRBOŠEK
» MANCA ČARMAN

Barvito razstavo zgodbe o dinamičnem partnerstvu med kmeti in Evropo so gostili na Ptujju.

razvoj. Razstavo si je ogledalo več kot 10.000 obiskovalcev.

- **50. mednarodni kmetijsko-živilski sejem AGRA v Gornji Radgoni**

Sejem AGRA, ki je letos obeleževal 50 let, je bil v znamenju 50 let SKP. Gostil je potujočo razstavo, ki jo je pripravila EU komisija. Na razstavnem prostoru KGZS se je predstavljala razstava skupnega projekta KGZS in Direktorata za kmetijstvo Evropske komisije. Sejem je obiskalo več kot 120.000 obiskovalcev iz Slovenije in drugod.

- **45. Mednarodni obrtni sejem v Celju**

Zgodba o SKP se je predstavljala tudi na 45. Mednarodnem obrtnem sejmu v Celju. Obiskalo ga je 137.000 obiskovalcev iz Slovenije in drugod.

- **45. sejem Naravozdravje v Ljubljani**

V okviru tega projekta je KGZS na sejmu predstavila zgodbo skupne kmetijske

politike. Številni obiskovalci so si na razstavnem prostoru KGZS z zanimanjem ogledali video predstavitev, prelistali številna tiskana gradiva, predvsem lično opremljeno knjižico o dinamičnem partnerstvu med kmeti in Evropo, ki je močno zaznamovala tudi slovensko kmetijstvo, ter druga gradiva, povezana s projektom. Obiskovalci so množično sodelovali v anketi, kjer smo preverjali poznavanje zgodovine skupne evropske kmetijske politike. Sejem je obiskalo 22.000 obiskovalcev iz Slovenije in drugod.

- **9. vseslovensko srečanje kmetov na Ponikvi**

Srečanje pri zavetniku slovenskih kmetov, kmetijstva in kmetijskega slovstva na Ponikvi ni bilo del projekta, a kljub temu je bilo pripravljeno v znamenju 50 let SKP. Slavnostni govorci so bili odlični poznavalci agrarne zgodovine prof. dr. Stane Granda, poseben gost pa evropski poslanec in član odbora za kmetijstvo in razvoj podeželja

dr. Milan Zver. Rojstna hiša Antona Martina Slomška je projektno razstavo gostila 40 dni. Srečanja se je udeležilo več kot 1500 kmetov.

- **Posvet kmetijske svetovalne službe v Novem mestu**

Tudi letošnji 27. tradicionalni posvet kmetijske svetovalne službe je bil tokrat v znamenju skupne kmetijske politike. Razstava SKP je bila na ogled 14 dni. Posveta se je udeležilo več kot 450 kmetijskih svetovalcev in ostalih.

Na dogodkih so sodelovali pomembni predstavniki kmetijskih organizacij.

Enotno plačilo ne bo prispevalo k dvigu samooskrbe

V Krškem je 9. novembra evropski komisar za kmetijstvo in podeželje Dacian Cioloș predstavil novosti predlagane reforme SKP in odgovarjal na vprašanja prisotnih. Na posvetu je dejavno sodeloval tudi predsednik KGZS Cvetko Zupančič.

V začetku novembra sta v Krškem v organizaciji Ministrstva za kmetijstvo in okolje potekala posvet in okrogla miza o reformi skupne kmetijske politike do leta 2020. Srečanja se je udeležil tudi predsednik Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije Cvetko Zupančič s sodelavci. Udeleženci so iz prve roke dobili informacije o zadnjem dogajanju na področju reforme, saj se je posveta udeležil tudi evropski komisar za kmetijstvo in razvoj podeželja Dacian Cioloș.

Stališča Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije je povzel predsednik Cvetko Zupančič. Opozoril je, da ima Slovenija sorazmerno omejene naravne vire na področju kmetijstva, razmere za kmetovanje pa so precej neugodne. Dve tretjini proizvodnje poteka pod težjimi pridelovalnimi pogoji, kar pogojuje neugodno proizvodno in velikostno strukturo. Zato je za slovenske kmete, kmetijstvo in podeželje zelo pomembno, kakšna bo prihodnja skupna kmetijska politika. Posebej pa je izpostavil vprašanje, kaj prinaša ozelenitev skupne kmetijske politike, glede višine neposrednih plačil za njive in travnike pa dejal, da KGZS zastopa stališče, da bi morala biti plačila

Na srečanju z evropskim komisarjem za kmetijstvo in razvoj podeželja Dacianom Cioloșom sta stališča nevladnih organizacij in države predstavila predsednik KGZS Cvetko Zupančič ter minister za kmetijstvo in okolje Franc Bogovič. (Foto: MKO)

za njive višja: »Izravnava višine plačil za njive in travnike ne bo prispevala k izboljšanju samooskrbe, menim pa tudi, da bi morale imeti države pri oblikovanju SKP več pristojnosti,« je povedal Zupančič.

Komisar je pojasnil, da je največji izziv Evropske komisi-

je, kako upoštevati vso raznolikost in posebnosti posameznih držav, pri tem pa slediti osnovnemu namenu SKP, to je enoten trg z enotnimi predpisi in enotnim proračunom. Glede tako imenovane ozelenitve, je povedal, da bo zaradi dosedanjih razprav komisi-

ja dvignila predvidene vstopne pogoje za izpolnjevanje ukrepov. Poleg tega se širi nabor drugih pogojev (npr.: količina travinja na kmetiji, izpolnjevanje kmetijsko-okoljskih ukrepov ...), ki bodo ekvivalentni ozelenitvi, zato na komisiji še proučujejo te možnosti,

Evropski komisar za kmetijstvo in razvoj podeželja Dacian Cioloș je v Krškem poudaril, da se zaveda posebnosti slovenskega kmetijstva. »Skupno kmetijsko politiko bo možno delno tudi prilagajati posebnostim posameznih članic. Obenem pa vse preveč govorimo samo o prvem stebru. Ravno znotraj drugega stebra je še več fleksibilnosti pri odločanju o posameznih ukrepih,« je povedal. (Foto: Tatjana Čop)

med drugim tudi, kako pravila ozelenitve priznavati na ravni regije.

Pri plačilih na hektar je povedal, da komisija postavlja okvir in znotraj njega dopušča prožnost pod pogojem, da bo prišlo do prave prerazporeditve sredstev med kmetijami.

V nadaljevanju je potekala razprava tudi v luči ciljev Evrope 2020, predvsem z vidika prenosa znanja v prakso. Za KGZS je ključno vprašanje, koliko novonastalega znanja in preizkušenih tehnologij dejansko pride na kmetije, zato je predsednika KGZS Cvetka Zupančiča zanimalo, kako bo komisija zagotovila, da bodo raziskave odražale potrebe kmetov.

Glede financiranja raziskav je komisar povedal, da je v novem programskem obdobju predvidena proračunska postavka prav za take raziskave, pri katerih bodo kmetje v sodelovanju s svetovalno službo in raziskovalci opredelili potrebe.

»MARJAN PAPEŽ

Razlage komisarja glede nekaterih ključnih sprememb

• Enotna plačila da, vendar ne enaka za vse naravne pogoje

Glede enotnih plačil na hektar je razložil, da lahko država sama določi regijske višine enotnih plačil. Regije pa so lahko obstoječe administrativne ali geografske ali pa zaključena območja z nekim skupnim imenovalcem (nad določeno nadmorsko višino, z določenimi količinami padavin ipd.). Tako se Slovenija lahko odloči za dve, tri ali več regij in določi enotno plačilo na hektar, primerno posamezni regiji. Nujno pa moramo vztrajati pri proizvodni nevezanosti plačil.

• Ozelenitev SKP – iščejo »le« še 3,5 % površin

Ko so se začele razprave o ozelenitvi SKP, je bilo sprva govora o sedmih odstotkih površin, ki naj jih ne bi obdelovali oziroma bi jih zatravili. Že takoj je bil odgovor komisije, da ne gre za vnovično uvajanje ekonomske prahe, pač pa za ukrep, ki je bil usmerjen za zmanjševanje površin pod njivskimi monokulturami, in sicer z namenom večje biotske raznovrstnosti. Komisar Cioloș je poudaril, da bo možno v teh sedem odstotkov vključiti različne »zelene« površine (meje, grmovja, drevje sredi travnikov ...), ki do zdaj niso bile upravičene do plačil oziroma so bile v preteklosti zaradi svoje neproizvodne narave izvzete iz plačil. Povedal je, da bo najverjetneje lahko vsaj določen delež teh sedmih odstotkov kolektivna lastnina (skupni pašniki ...). Še več, analize so pokazale, da so »našli« že več kot polovico zahtevanih površin ravno na takšnih območjih. Zatorej ni potrebno govoriti o sedmih odstotkih, pač pa

o bistveno nižjem deležu – pod 3,5 ! Sam pa je prepričan, da bo ta ukrep prispeval tako k ekološki kot gospodarski trajnosti evropskega kmetijstva.

• Več podpore za organizacije proizvajalcev

Komisar ugotavlja, da so sredstva za podporo organiziranju proizvajalcev premalo izkoriščena in bi bilo potrebno več narediti na tem področju. Po njegovem mnenju obstoječe stanje organiziranja proizvajalcev ni v vseh državah zadovoljivo, zaradi česar bodo tudi v finančnem okviru prihodnje SKP sredstva za ustanavljanje organizacij proizvajalcev zagotovljena.

• Večanje dodane vrednosti kmetijskih izdelkov

Tudi na tem področju bo kazalo nameniti več denarja, prav tako podporam za boljše vključevanje kmetij na trg.

• Možnosti, ki jih ponuja Program razvoja podeželja (PRP)

Država bo lahko določila ukrepe ali podukrepe, ki bodo usmerjeni v podporo tistih sektorjev, ki so najbolj šibki oz. podpore potrebni. Prav tako se lahko oblikujejo ukrepi, s katerimi bi ciljno podprli male kmetije.

• V prihodnje naj bodo raziskave bolj usmerjene v reševanje praktičnih težav

Sredstva iz naslova SKP bodo namenjena tudi za izvedbo raziskav, a le v primerih, ko bo možno pričakovati jasne rezultate v praksi.

»MAG. TATJANA ČOP

Izboljšave za manj naporno pripravo drv

Inovativni mladi kmet leta 2012 je Peter Rozman.

Letošnji inovativni mladi kmet (IMK) je Peter Rozman iz Stražišča pri Kranju. Strokovno komisijo, ki so jo sestavljali podpredsednik Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije (KGZS) Marjan Golavšek, podpredsednik Evropskega združenja mladih kmetov Rok Sedminek, Andreja Krt Stopar iz zborničnega urada KGZS ter

Timotej Čadež in Januš Juhart iz Zveze slovenske podeželske mladine, je pričel s svojimi inovacijami pri pripravi drv za kurjavo.

Peter Rozman je kmetijo prevzel leta 2007. Petčlanska družina sedaj živi in dela na kmetiji, ki obsega 13 hektarjev kmetijskih zemljišč in 20 hektarjev gozda. Dejavnosti na kmetiji so govedoreja, po-

ljedelstvo in gozdarstvo, predvsem priprava drv za kurjavo. Kmetijske pridelke večinoma prodajo na domu, nekaj pa jih dostavljajo tudi bližnjim hotelom in gostilnam.

Naziv IMK je Peter Rozman prejel za izboljšave strojev in priključkov, s katerimi pripravlja drva za kurjavo. Izdelal je povezovalnik drv, ki omogoča lažje in hitrejše razžago-

vanje drv na različne dolžine. Povezovalnik drv se preko tri-točkovnega priključnega sistema lahko priklopi na traktor ali viličarja. Povezovalnik z enim polnjenjem omogoča pripravo enega prostorninskega metra drv. Priključek omogoča spenjanje drv in nakladanje na prevozno sredstvo.

Na podlagi dolgoletnih izkušenj in lastnega znanja je iz-

Priprava drv s pomočjo povezovalnika je hitrejša, lažja in varnejša.

Podjetnost in inovativnost zagotavljata dohodek za petčlansko družino Rozmanovih.

delal tudi cepilec drv z dodatnimi izboljšavami, ki mu olajšajo delo in prihranijo čas. Cepilna miza leži na tlačnih ležajih, kar

omogoča poljubno obračanje drv. Cilinder omogoča dve hitrosti cepljenja drv, črpalka cepilnika je gnana prek kar-

danske gredi traktorja.

Rozman je izdelal je tudi samostojni strojni priključek – traktorski viličar s podpornimi

kolesi, tako da na zahtevnejših terenih lahko varno opravljajo delo tudi z manjšimi traktorji.

Peter pri vsem svojem delu

Dosedanji zmagovalci izbora inovativnega mladega kmeta

2007

Boštjan Škrabar

Sempeter v Savinjski dolini

- Uvedba kapljičnega namakanja v hmeljišče

2010

Marjan Kolar

Logarovci, Križevci pri Ljutomeru

- Pridobivanje bioplina

2008

Ervin Žokš

Zgornji Žerjavci pri Lenartu

- Predelava in izboljšava sejalnice za pšenice, balirke za seno, kosilnice ter izdelava mize za obrezovanje parkljev

2011

Alojz Mlakar

Zgornja Ložnica, pri Slovenski Bistrici

- Protitočna mreža, kjer so nosilni stebri pol metra daljši, stroj za sajenje sadik na težjih tleh, stroj za namestitev protitočnih mrež

2009

Andreja Jagodic

Polica pri Naklem

- Uvajanje novih mlečnih izdelkov, novi načini trženja in izgradnja novega objekta za predelavo mleka

2012

Peter Rozman

Stražišče pri Kranju

- Stroji za pripravo drv: povezovalnik drv, traktorski viličar s podpornimi kolesi in izboljšan cepilnik za drva

Izbor inovativnega mladega kmeta organizirata Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije (KGZS) in Zveza slovenske podeželske mladine (ZSPM) od leta 2006.

S tem smo v Sloveniji šli ob bok podobnim izborom, ki ga v okviru Evropskega združenja mladih kmetov (CEJA) organizirajo mladi kmetje v drugih evropskih državah in tudi na ravni Evropske unije. Izbori inovativnih kmetov so že sedaj pritegnili veliko pozornosti tako širše slovenske

kot evropske javnosti.

Ta način promocije skupne kmetijske politike je zelo uspešen, saj javnost z naklonjenostjo sprejema inovativnost, ki temelji na trajnosti, vključuje vidike zaščite okolja ter ima pozitivne učinke na lokalno skupnost in podeželsko območje. Taki izbori so tudi v duhu reforme SKP po letu 2013, saj je v luči strategije Evropa 2020 spodbujanje inovativnosti eden prednostnih nalog.

Kandidati v letošnjem izboru inovativnega mladega kmeta so bili poleg zmagovalca Petra Rozmana še:

- **Primož Smrkolj s Trojan**, ki se je z inovativnim pristopom prilagodil naravnim danostim za kmetovanje,
- **Klemen Logar iz Suhe pri Predosljah pri Kranju** z izboljšavami traktorskih priključkov za potrebe sadjarstva,
- **Tomaž Imperl s Florjana pri Šoštanju**, ki je z inovativnostjo ustvaril dve delovni mesti na zgolj hektarski kmetiji,
- **Roman Piškur s Čužnje vasi pri Trebelnem**, ki je izdelal mobilno mizo za obrezovanje parkljev na kamionu.

najde čas tudi za druženje, saj je član Društva kranjske in tržiške podeželske mladine, Kmetijsko gozdarske zadruge

Sloga Kranj in prostovoljnega gasilskega društva Stražišče.

» **ANDREJA KRT STOPAR**

» **MARJAN PAPEŽ**

Obvestilo mladim prevzemnikom kmetij

Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja pričenja s preverjanjem izpolnjevanja obveznosti.

Konec februarja 2013 se bo izteklo petletno obdobje obveznosti za upravičence, ki so v začetku leta 2008 prejeli odločbo o odobritvi nepovratnih sredstev iz naslova Programa razvoja podeželja 2007–2013, za ukrep 112 – Mladi prevzemniki kmetij (prvi javni razpis).

Agencija za kmetijske trge in razvoj podeželja (ARSKTRP) sporoča, da bo začela s preverjanjem izpolnjevanja petletnih obveznosti, ki so jih upravičenci sprejeli s sklenitvijo pogodbe.

Preverjalo se bo sledeče obveznosti:

- ali je upravičenec ostal nosilec in lastnik kmetijskega gospodarstva še

vsaj 5 let po izdaji odločbe in v tem obdobju ni spreminjal lastništva kmetije, razen v primeru višje sile;

- ali še najmanj 5 let po izdaji odločbe opravlja dejavnost, skladno s poslovnim načrtom, ki ga je priložil k vlogi;
- ali je izpolnil vse razvojne cilje, ki jih je navedel v vlogi;
- ali je začel s spremljanjem gospodarjenja na kmetiji po metodologiji FADN v roku 30 dni od izdaje odločbe in ali zagotavlja obdelavo in spremljanje podatkov;
- ali je upravičenec v primeru neizpolnjevanja raz-

pisnih pogojev glede poklicnih znanj in usposobljenosti ta pogoj izpolnil najkasneje v roku 36 mesecev od izdaje odločbe o odobritvi nepovratnih sredstev in je o izpolnitvi pogoja v roku 1 meseca pisno in z ustreznim potrdilom obvestil Agencijo (ta rok je že potekel);

- ali hrani vso dokumentacijo, ki je bila osnova za pridobitev sredstev.

ARSKTRP zato poziva vse upravičence – mlade prevzemnike, ki so prejeli sredstva na omenjenem razpisu, da preverijo, ali so izpolnili vse obveznosti iz pogodbe. Morebitne neizpolnjene zahteve naj čim

prej uredijo. Preverijo naj tudi vso dokumentacijo in dosledno izpolnjevanje ostalih pogojev iz pogodbe in javnega razpisa (vođenje FADN oz. knjigovodstva, lastništvo prevzetih površin, nosilec v RKG, izpolnjevanje razvojnih ciljev iz vloge).

Pred iztekom petletne obveznosti bo ARSKTRP vse upravičence pozvala, da pošljejo dokazila o izpolnjevanju razvojnih ciljev, ki so jih navedli v svoji vlogi. Vsi pozvani upravičenci se morajo na poziv odzvati in v predpisanem roku poslati zahtevana dokazila. Neodziv na omejeni poziv se bo štel za kršitev obveznosti iz pogodbe.

» (VIR: ARSKTRP)

Prihodnost je v inovativnosti

Težava ni denar, ampak pomanjkanje mladih v kmetijstvu!

V začetku decembra je v okviru kongresa Evropskega združenja mladih kmetov (CEJA) potekal tudi izbor inovativnega mladega kmeta/kmetice (IMK) na ravni Evropske unije (EU) v organizaciji poslanske skupine Evropske ljudske stranke (EPP/ELS). Izbor je potekal v okviru dogodkov ob petdesetletnici skupne kmetijske politike (SKP). Kongresa so se v organizaciji Zveze slovenske podeželske mladine (ZSPM) udeležili tudi mladi kmetje iz Slovenije.

Podporo in pomoč pri udeležbi slovenskih mladih kmetov je nudil poslanec Evropskega parlamenta, nadomestni član odbora za kmetijstvo dr. Milan Zver. Projekt želi vzpodbuditi zanimanje mladih za kmetovanje.

Tri izmed petih slovenskih kandidatov, ki so se udeležili izbora: Boštjana Mlakarja, Janeza Rodeta in Romana Piškurja, je v prisotnosti evropskega poslanca dr. Milana Zvera predstavil predsednik ZSPM Rok Roblek. (Foto: Barbara Remec)

Na izboru so sodelovali slovenski inovativni mladi kmetje z naslednjimi inovacijami:

- **Alojz Mlakar**, Zgornja Ložnica pri Slovenski Bistrici: izdelava konstrukcije za protitočno mrežo, kjer so nosilni stebri pol metra daljši; stroj za sajenje sadik na težjih tleh ter stroj za namestitev protitočnih mrež.
- **Roman Piškur**, Čužnja vas 26 pri Trebelnem: zaokrožitev pridelave, predelave in prodaje mlečnih izdelkov ter izdelkov iz mesa na domu; inovativnost na tehničnem področju je izkazal z izdelavo mobilne mize za obrezovanje parkljev na kamionu.
- **Boštjan Povše**, Podlog pri Šempetru v Savinjski dolini: dograditev sistema ogrevanja zraka za sušenje hmelja s sistemom predgretja zraka z lesnimi sekanci.
- **Janez Rode**, Vrhnika: izdelava samohodnega ozkega viličarja z napravo za odvzem ter razdeljevanje silaže za krmljenje v hlevu z ozkim krmilnim hodnikom.
- **Boštjan Škrabar**, Šempeter v Savinjski dolini: uvedba kapljičnega namakanja hmelja.

»Največja težava prihodnosti skupne kmetijske politike ni denar ali pa sistemski ukre-

pi, ampak pomanjkanje mladih v kmetijstvu,« je povedal dr. Milan Zver. V Evropski uniji je namreč kmetov, mlajših od 35 let, komaj šest odstotkov. Kmetov, starejših od 65 let, pa je petkrat več kot tistih, ki so mlajši od 35 let.

V Sloveniji poteka izbor IMK po pravilih evropskega tekmovanja v organizaciji Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije (KGZS) in Zveze slovenske podeželske mladine (ZSPM) že od leta 2007. Takratni predsednik ZSPM in sedanji podpredsednik CEJA Rok Sedminek je dogodku ob robu poudaril: »Ob začetku izbora IMK v Sloveniji so imeli mnogi pomisleke o smislu takega izbora v Sloveniji. Letošnji izbor na ravni EU je pokazal, da smo se pred petimi leti prav odločili, saj smo dosegli največ točk in lahko

rečemo, da smo bili ekipni zmagovalci izbora.«

Letos je na izboru IMK na ravni Evropske unije sodelovalo dvanajst držav članic, med njimi tudi Slovenija. Predstavilo se je pet mladih kmetov, ki so na svojih kmetijah z inovativnimi zamisli uvedli ekonomske, tehnične in okoljske izboljšave.

Zmagovalec letošnjega izbora je Andreas Gugumuc iz Avstrije, Slovenija pa je bila pohvaljena za najboljšo predstavitev kandidatov. Zmagovalec iz Avstrije se ukvarja z gojenjem polžev, od katerih pridobiva kaviar in polžja jetra, za kar so sladokusci pripravljene odšteti precej denarja.

»MARJAN PAPEŽ
»ANDREJA KRT STOPAR

S predelavo mesa na kmetijah do dodatnega zaslужka

Ljubiteljstvo lahko preraste v profesionalnost in zagotovi delovno mesto.

Pozimi na mnogih kmetijah izdelujejo različne sveže, poltrajne in trajne mesne izdelke. Večinoma to delajo za lastne potrebe, nekateri pa so iz tega na kmetijah razvili dopolnilno dejavnost, ki nudi dodaten zaslужek in nova delovna mesta na kmetiji. Navajamo nekaj informacij za tiste, ki mogoče razmišljate o tem, da bi iz ljubiteljske predelave mesa za lastne potrebe iz tega ustvarili nekaj več.

Slovenija je pred petimi leti povzela evropsko zakonodajo, ki omogoča enostavnejši način registracije oziroma odobritve obratov ter izvajanje notranje kontrole skladno z obsegom klanja in predelave mesa na kmetiji. Sočasno so se poenostavila pravila o prilagoditvi določenih higienskih zahtev za obrate na področju živil ži-

valskega izvora, kar daje nove možnosti za ureditev klavnice manjše zmogljivosti.

Priglasitev dejavnosti

Predelavo mesa priglasimo kot predelavo živil živalskega izvora. Sem spada tako klanje kot predelava mesa oz. izdelava mesnih izdelkov. Pri neposredni prodaji končnemu kupcu smo dolžni zagotoviti 100 %, v drugih primerih pa 50 % lastnih surovin.

Ponujamo lahko tudi storitve klanja in predelave živil živalskega izvora, ki jih priglasimo kot storitve z opremo (pod storitve s kmetijsko in gozdarsko mehanizacijo, opremo, orodji ...). V tem primeru lahko v okviru dopolnilne dejavnosti opravimo 1500 ur letno.

Zakol živali in predelava

Irena Kos - svetovalka specialistka za področje predelave mesa za vso Slovenijo

Od leta 1997 je zaposlena na KGZS – Zavodu Celje. Je diplomirana inženirka živilske tehnologije in je bila do lani svetovalka za kmečko družino in razvoj dopolnilnih dejavnosti. Vseskozi je svoje delo, znanje in izkušnje usmerjala v področje predelave mesa, spremljala je zakonodajo in začela z izdelavo tehnoloških načrtov za obrate za predelavo mesa. Leta 2008 je izdelala tehnološki načrt za prvo vaško klavnico pri nas. Ta obratuje na kmetiji Janka Rutnika v Gorenju nad Zrečami. Pomagala je pri pripravi vse potrebne dokumentacije, da je lahko obrat pričel v okviru dopolnilne dejavnosti opravljati storitveno klanje za okoliške rejce. Letos je z njeno pomočjo začelo z obratovanjem na kmetijah pet klavnic in veliko manjših obratov za predelavo mesa. Ima tudi licenco za preverjanje in potrjevanje NPK s področja predelave mesa.

Prleška tünka ima na ravni Evropske unije priznano zaščiteno geografsko označbo. (Foto: Tomo Jeseničnik)

mesa spada med predelavo živil živalskega izvora, zato mora biti vsak obrat eviden-tiran tudi pri pristojnem območnem uradu Veterinarske uprave Republike Slovenije (VURS).

Registrirani in odobreni obrati

V registriranih obratih se lahko prodaja in predeluje meso lastnih živali, dovoljen je le dokup tehnoloških surovin. Dovoljen je tudi zakol piščancev in kuncev.

V odobrenih obratih (sem spadajo tudi t. i. vaške klavnice) je dovoljen zakol vseh vrst živali v obsegu do 1000 glav

Certifikat NPK za predelavo mesa

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije je pooblaščenca za izvajanje postopkov preverjanja in potrjevanja nacionalnih poklicnih kvalifikacij (NPK) s področja predelave mesa. Certifikat o NPK je javna listina, s katero imetnik dokazuje delovno, poklicno oziroma strokovno usposobljenost za opravljanje poklica. KGZS je NPK za predelavo mesa doslej podelila 526 prejemnikom.

Prekmurska šunka

V Sloveniji imamo bogato tradicijo predelave mesa na kmetijah. (Foto: Tomo Jeseničnik)

velike živine (GVŽ) letno. V njih lahko koljemo lastne živali ali pa opravljamo storitve klanja za druge.

Možno je tudi registrirati obrat za predelavo mesa, kjer je dovoljen dokup do 50 % surovine. Registracije obratov so različne, in sicer je možno pri-

dobiti tudi odobritev za prodajo posrednikom (trgovine) in tudi za prodajo izven Slovenije.

Način evidentiranja obrata (registracija ali odobritev) je odvisen od vrste dejavnosti, količine predelane surovine, izvora surovine in načina prodaje. Vlogo za registracijo ali

odobritev obrata je treba vložiti na pristojnem območnem uradu VURS. Potrebna dokumentacija se razlikuje glede na način evidentiranja obrata. Podrobnejše informacije lahko dobite pri kmetijskih svetovalcih in svetovalcu v preglednici.

» IRENA KOS,
KGZS – Zavod Celje

Slovenski mesni izdelki, zaščiteni na ravni EU

Evropska unija je, da bi zaščitila potrošnike, uvedla sistem spremljanja kakovosti kmetijskih pridelkov oziroma živil, ki imajo posebne lastnosti. Obstajajo tri glavne ravni zaščite: zaščiteni označba porekla, zaščiteni geografska označba in zajamčena tradicionalna posebnost. Na ravni EU imajo priznani zaščiteni geografski označbo kraški pršut, kraški zašink, kraška panceta, prleška tunka, zgornjesavinjski želodec in šebreljski želodec.

Zavod	Kontakt. oseba	Telefon	e-naslov
KGZS – Zavod CE	Irena Kos*	(03) 490 75 83	irena.kos@ce.kgzs.si
KGZS – Zavod MB	Manca Kovačec	(02) 228 49 46	manca.kovacec@kmetijski-zavod.si
KGZS – Zavod NM	Anja Mežan	(07) 346 06 72	amezan@siol.net
KGZS – Zavod KR	Vanja Bajd Frelih	(04) 511 27 01	vanja.bajd-frelih@kr.kgzs.si
KGZS – Zavod LJ	Janja Žagar	(03) 567 93 91	janja.zagar@lj.kgzs.si
KGZS – Zavod PT	Slavica Strelec	(02) 749 36 45	slavica.strelec@kgz-ptuj.si
KGZS – Zavod GO	Srečko Horvat	(05) 731 28 53	srecko.horvat@go.kgzs.si
KGZS – Zavod MS	Frančka Lebarič	(02) 588 81 44	francka.lebaric@siol.net

*Irena Kos je specialistka za celo Slovenijo.

Čas kolin – postopki za boljšo kakovost mesa in izdelkov

Ravnanje z živalmi pred zakolom je ključno za kakovost mesa in mesnih izdelkov.

Zima je čas kolin, ki jih pripravljajo na številnih slovenskih kmetijah. Pri tem so načini od priprave živali za zakol do postopkov pred in med klanjem in ob nadaljnji predelavi različni. V nadaljevanju navajamo nekaj napotkov za pripravo čim boljših kolin.

Postopek zakola se začne z omamljanjem, ki ga opravimo s penetrirnim klinom. Če redimo samo enega prašiča, je najbolj praktično, da ga omamimo kar v boks, omamljenega izvlečemo in v primernem prostoru izvedemo zakol do konca. Če imamo več prašičev, je zaradi stresa ostalih bolje, da prašiča odvedemo iz hleva. Povečini prevladuje mnenje, da moramo imeti »grif« in ga uspešno (na silo) preženemo ven iz boksa. Za kakovostno meso in izdelke pa je bolje, da pri izganjanju iz hleva izkoristimo značilno obnašanje prašičev. Uporabimo svetlo ploščo, kar prašič razume, kot da je to stena, skozi katero ne more. Če ga vodimo ob taki plošči, ga lahko (brez pretepanja!) prestavimo brez uporabe sile in s tem zmanjšamo negativne učinke na kakovost mesa.

Takoj po zakolu potečejo v mesu biokemični procesi, ki vplivajo na mehko in boljše okusnost mesa. Če so gospodinjje preveč »pridne« in premalo poznajo pomen zo-

Za boljše koline je treba upoštevati pravilne postopke pred in med klanjem. (Foto: Irena Kos)

renja, prehitro spravijo meso v zamrzovalno skrinjo. Takšno meso ne bo nikoli prvovrstno, četudi so se trudile vse leto s skrbnim pitanjem in izbrano krmo. Za vrhunsko in okusno meso ter pristne kmečke izdelke je nujno, da trupi ali vsaj polovice trupov »odležijo« na hladnem.

Pravila, ki jih je dobro poznati!

Za kakovostne izdelke in okusno meso veljajo pravila, ki se jih velja držati. Post živali pred

Če ravnamo z živalmi grdo in nasilno, bomo izničili vsa prizadevanja za dobro meso v času pitanja. Skrivnost je v tem, da se pri slabem ravnanju prašič ustraši, v njegovi krvi se poveča količina adrenalina, to je hormona bega. Prašič ne more nikamor pobegniti, v mesu pa se porabi ves glikogen, to je substanca, ki je najvažnejša, da v času kratkega zorenja takoj po smrti potečejo vsi procesi v pravo smer, da je meso okusno in prave strukture. Če smo pred zakolom s prašičem oz. s katerokoli drugo živaljo ravnali grdo, nasilno, te substance ni več in meso je slabe kakovosti. Meso je blede barve in brez pravega okusa. Od nekdaj je bila tradicija, da je gospodinja že tri tedne pred kolinami prašičem v hlevu govorila, da so namenjeni za koline, saj je veljalo, da je takšno meso boljše.

zakolom naj bi trajal vsaj 20 ur in največ 24 ur do trenutka zakola. Čas od konca omamljanja do začetka izkrvavljanja naj ne bo daljši od 10 sekund. Priporočljiva je izkrvavitev v ležečem položaju v trajanju minute in pol. Čas izcejanja krvi je približno 7 minut. Parjenje oz. garanje naj pri temperaturi vode okrog 62 OC traja pet minut, odstranjevanje ščetin pa dobro minuto. Ožiganje (smojenje) ščetin naj ne bi trajalo več kot pol minute.

Odstranitev drobovine – iztrebljenje trupa se izvede s konicno noža proti zunanosti trupa, pri čemer ves čas zamenjamo umazane nože s čistimi (pripravimo si jih, preden začnemo). Seveda pa morajo biti površine, kjer delate z mesom, čiste. Meso ni samo imenitno živilo za ljudi, temveč tudi za vse nezaželenne mikroorganizme.

Trup ohladimo postopno, v največ šestih urah do 20 OC v središču trupa in v 24-ih urah do 7 OC. Če želimo imeti okusno meso in kakovostne izdelke, se mora meso postopoma, v 24-ih urah ohladiti. V naslednjih 24-ih urah moramo meso pripraviti za nadaljnjo predelavo ali pa »pospraviti« v skrinjo. Če meso ne »odleži«, ne bo nikoli tako zelo okusno in tudi struktura bo slabša.

Urejen prostor za prodajo surovega mesa na kmetiji Jenšterle. (Foto: Irena Kos)

Pri zakolu prašičev za domače potrebe pa velja pomisliti tudi na možno prisotnost zajedavcev v mesu prašičev, ki se lahko prenašajo tudi na človeka. Še zlasti nevarna je trihinela, ki lahko povzroči resne zdravstvene težave, zato priporočamo pregled mesa na prisotnost trihinele. Sicer pa je najbolj učinkovit način preprečevanja okužb s trihinelo dobra toplotna obdelava mesa. Ličinke odmrejo pri temperaturi 71 °C v dveh minutah. Učinkovito je tudi za-

mrzovanje mesa na -15 °C, ki ličinke uniči v treh tednih. Sušenje in dimljenje mesa ličink ne uničita.

Klanje za lastne potrebe

Pravilnik o klanju na domu za potrebe družine je v veljavi od leta 2004. Lastnik živali lahko sam zakolje prašiče, ovce, koze, gojeno divjad, kunce in domačo perutnino. Prodaja ali podaritev mesa, pridobljenega s klanjem, po tem pravilniku ni dovoljena!

Lastna domača poraba je poraba članov družine, ki prebivajo v gospodinjstvu, vključno z morebitno najeto delovno silo in sorodniki.

Včasih je veljalo med gospodinjami, da je denar pri prašičih. Boljši deli so se prodali, manj imenitne pa je družina porabila zase in le največji prazniki so na mizo prinesli tudi boljše kose mesa. Tradicija je skoraj še danes živa in zato, da bi bilo kmetijam lažje, se-

daj veljajo že kar nekaj časa lažji pogoji za prodajo surovega mesa s kmetije.

Prodaja surovega mesa s kmetije

Za prodajo ni potrebna priglasitev dejavnosti (ni potrebna dopolnilna dejavnost ali s.p. ali d.o.o.), potrebna pa je enostavna registracija (in ne odobritev) po pravilniku o registraciji obratov na področju živil živalskega izvora po prilogi 1 iz Uradnega lista 51/2006. V tem primeru mora dati rejec svojo žival zaklati v klavnico (da opravijo vse preglede!), trup pripelje domov in ga v primernem prostoru pripravi za prodajo. Prostor je lahko enostavno urejen, seveda pa mora biti v njem delovna površina in hladilnik ali hladilnica, kjer je meso na hladnem do prodaje, voditi mora vse evidences in delati skladno z dobro higiensko prakso.

» GABRIJELA SALOBIR

Z izrazom varna hrana skupna kmetijska politika (SKP) opredeljuje pojem varnega živila. Vsako živilo mora biti varno za zaužitje. To pomeni, da v živilu ni nevarnih trdnih delcev, ne vsebuje nedovoljenih kemičnih snovi in je mikrobiološko neoporečno ter hkrati izpolnjuje tudi minimalne zakonsko predpisane standarde kakovosti. Vsako živilo, ki ga pridelovalec ali predelovalec prodaja, mora biti varno in za to varnost odgovarja pridelovalec sam. Zakonodaja Evropske unije te zahteve zelo temeljito opredeljuje z (minimalnimi) standardi za živila v prometu, s čimer varuje zdravje potrošnikov.

Za prilagajanja novim izzivom je nujno stabilno financiranje

Letošnjega tradicionalnega posveta javne službe kmetijskega svetovanja se je udeležilo okoli 450 udeležencev.

V ponedeljek, 19. novembra, je v prostorih Centra biotehnike in turizma Grm potekal že 27. tradicionalni posvet javne službe kmetijskega svetovanja (JSKS), na katerem so se zbrali kmetijski svetovalci, kmetje, predstavniki kmetijskih organizacij in drugi strokovnjaki s področja kmetijstva, ki so spregovorili o prihodnosti JSKS in njeni vlogi pri razvoju slovenskega kmetijstva in izvajanju skupne kmetijske politike po letu 2013.

Namen posveta je bil prikazati ožji in širši javnosti pomen javne službe kmetijskega svetovanja in njeno vlogo pri ustvarjanju in izvajanju skupne kmetijske politike Evropske unije 2014–2020.

Predsednik KGZS **Cvetko Zupančič** je v uvodnem nagovoru povedal, da mora slovenska politika, preden se odloči za spremembe pri delovanju javne službe kmetijskega svetovanja, narediti reze v financiranje kmetijske svetovalne službe in opraviti temeljit pregled dela za nazaj. »Ugotoviti je treba, kaj je bilo dobro in kaj ne, kje smo bili učinkoviti in kje bi lahko bili bolj. Treba je opredeliti nove naloge in zagotoviti sredstva za izvajanje.

Tistim, ki to službo financirajo, je treba jasno sporočiti, kako je ta služba po-

Cvetko Zupančič, predsednik KGZS: »Potrebna sredstva za delovanje službe res niso majhna, vendar se vprašajmo, v kateri javni službi je denar bolje naložen? Ta služba je vezni člen za črpanje sredstev iz Evropske unije.« (Foto: Marjan Papež)

membna. Potrebna sredstva za delovanje službe res niso majhna, vendar se vprašajmo, v kateri javni službi je denar bolje naložen? Ta služba je vezni člen za črpanje sredstev iz Evropske unije.

In kdo bi bil ob nižanju sredstev za delovanje JSKS na slabšem? Prepričan sem, da so to manjše kmetije, ki še toliko bolj potrebujejo storitve te javne službe. Smo za prihranek, vendar do neke meje, pod katero ne smemo in ne moremo,« je povedal

Zupančič.

»Iz tega posveta mora zaveti optimizem, za to pa potrebujemo stabilno financiranje. Zavedati se je treba, da bo v novem programskem obdobju po letu 2013 pri izvajanju skupne kmetijske politike veliko novosti. In kdo jih bo pripeljal do kmetov? To omogoča dobro organizirana in strokovno usposobljena kmetijska svetovalna služba. Upravičeno lahko zahtevamo sredstva za delovanje kmetijske svetovalne službe, saj so sred-

stva iz Evropske unije za področje kmetijstva, za razliko od nekaterih drugih področij, uspešno in kakovostno počrpana. Zato verjamem, da bomo našli sredstva za delovanje te službe,« je s spodbudnimi besedami zaključil Zupančič.

Mag. Miran Naglič, vodja sektorja za kmetijstvo in gozdarstvo pri Kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije (KGZS), je predstavil položaj službe, težave, izzive in priložnosti, ki jih prinaša in nalaga prihodnja finančna perspektiva. »JSKS

Kmetijska svetovalna služba bo tudi v prihodnje s svojim delovanjem in razvijanjem partnerskih odnosov med vsemi deležniki izboljševala kakovost svojih storitev za dobrobit slovenskega kmetijstva in podeželja, s tem pa tudi dvignila spoštovanje in raven ugleda poklicev in zaposlenih na tem področju. (Foto: Marjan Papež)

se je veskozi prilagajala potrebam tako uporabnikov kot naročnika. Če se samo spomnimo, kakšne so bile naloge te službe pred dvema desetletjema in kakšne so danes, je razlika ogromna. Če kdo, potem se je spreminjala kmetijska svetovalna služba. Spremembe so potrebne, a le toliko, da dolgoročno napredujemo vsi – uporabniki in služba, zato privzemamo, da so spremembe za leto 2013 tudi smernice za obdobje do leta 2020!» je poudaril Naglič.

Pri predstavitvi se ni mogel izogniti finančnemu okviru, ki je potreben, da bo služba še naprej uspešno in kakovostno opravljala storitve za kmete. *»V finančnem okviru, ki je*

predlagan, to ne bo možno. V zadnjih treh letih se je višina proračunskih sredstev za delovanje JSKS znižala za tretjino in temu ustrezno se znižuje tudi delež ur na javnem delu. Proračunska sredstva zadostujejo le še za pokrivanje 62,9 % ur dela javne službe. Število nalog v programu dela se povečuje (varstvo rastlin, socialno podjetništvo, več dejavnosti na poslovnem povezovanju), obenem se znižuje število ur, ki so na razpolago za izvedbo, zato pada učinkovitost in kakovost svetovalnega dela,« je bil zaskrbljen Naglič in poudaril, da je sicer pri tehnološkem svetovanju zmanjševanje ur manjše (11 %), a je večji problem v po-

večevanju števila nalog, predvsem pa v pretiranem številu prioritarnih nalog. Opozoril je tudi, da spremembe po obsegu ur za posamezne naloge ne gredo v pravo smer. Že spremembe obsega ur po nalogah v zadnjih letih kažejo, da svetovalci namenjajo manj časa spodbujanju dopolnilnega in dodatnega dohodka na kmetijah ter združevanju in povezovanju na podeželju. »Pa je vendar delo z društvi na podeželju zelo pomembno in tako mora ostati tudi v naprej, zato bo potrebna temeljita sprememba načina dela. Poenostaviti je treba poročanje o delu, vključiti službo kot vezni člen med uporabniki in znanostjo pri izvedbi uporabnih raziskav,

bolj jasno opredeliti prednostne naloge – zožiti njihov nabor,« meni vodja sektorja za kmetijstvo in gozdarstvo pri KGZS Naglič.

Ob tem pa je ključna težava financiranje javne službe. *»Način financiranja javne službe kmetijskega svetovanja, kot smo ga imeli letos, ni sprejemljiv. Prva sredstva za plačilo dela smo prejeli šele 3. septembra. Če se bo to ponovilo v prihodnjem letu, ne bo možna izvedba zadanih nalog. Zato je, po zgledu vseh drugih javnih služb, treba nujno urediti začasno financiranje službe za čas, ko nimamo na Vladi potrjenega programa dela,« je zaključil Naglič.*

»MARJAN PAPEŽ

Dan slovenske hrane

Tretji petek v novembru je razglašen za dan slovenske hrane. Na ta dan v šolah in vrtcih postrežejo s »tradicionalnim slovenskim zajtrkom«. Hrana, ki sestavlja zajtrk, pa naj bi prepotovala kar se da kratko pot.

V petek, 16. novembra, so po Sloveniji potekale različne dejavnosti v okviru dneva slovenske hrane. V osnovnih šolah in vrtcih so otrokom postregli zajtrk, sestavljen iz kruha, mleka, masla, medu in jabolk – vse domačega po-

rekla. Vzgojitelji in učitelji pa so se z otroki pogovarjali o pomenu zdravega in rednega zajtrka.

Ključni poudarek in pomemben vidik projekta je, da se za ta dan dobavijo domača živila iz lokalnega okolja.

Kaj so povedali sodelujoči?

Antonija Tonika Jankovič, kmetija Jankovič, Vihre nad Krškimi: Celoten projekt mi je zelo všeč in vesela sem, da so nas povabili, da se priključimo predstavitvi, ki poteka danes v avli ministrstva za kmetijstvo in okolje. Take akcije so dobre tako za nas, ki nimamo vsak dan priložnosti, da se predstavimo v prestolnici, za kupce pa, da lahko neposredno kupijo domače dobrote.

Zdenka Kolar, GIZ Slovenska zelenjava: Pozdravljam projekt, saj prispeva k temu, da bo slovenska zelenjava lažje prišla na mize slovenskih potrošnikov. Tako bo možno bolj motivirati združevanje pridelovalcev ter pridelati in prodati več slovenske zelenjave.

Tadeja Božnar, Čebelarstvo Božnar: Zamisel je super in potrebujemo čim več tega. Zelo podpiram, da se uživa slovenska hrana, in predlagam, da bi bilo takih dni še več.

Jerica Hriberšek, kmetija Hriberšek, dopolnilna dejavnost mlinarstvo na kmetiji: Zelo mi je všeč, da se opozarja na to, kaj je bilo včasih zjutraj na mizi, zato smo se z veseljem odzvali in sodelujemo tako, da iz naše moke v vrtcu Mavrica v Brežicah delajo kruh in druge krušne izdelke.

V šolah in vrtcih so otrokom postregli zajtrk, sestavljen iz kruha, mleka, masla, medu in jabolk. (Foto: Marjan Papež)

Namen je, da se ob tej priložnosti vzpostavijo tudi stiki za neposredno sodelovanje med ponudniki lokalno pridelane hrane in vzgojno-izobraževalnimi zavodi, z željo vzpostavitve kratkih verig.

Dan slovenske hrane in Tradicionalni slovenski zajtrk (TSZ) sta medresorski projekt, v katerem sodelujejo vsi, ki so kakorkoli povezani s hrano, zdravjem in poučevanjem mladih o pomenu kmeta, kmetijstva in lokalne oskrbe s kmetijskimi pridelki in izdelki.

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije je sodelovala v projektu na različnih ravneh. Letos so kmetije javnim zavodom ponudile svoje pridelke: mleko in jabolka po lastni ceni, pri čemer so kmetije nosile strošek transporta in embalaže. Kmetije so z velikim zaupanjem in sodelovanjem ponudile svoje pridelke ob dejstvu, da ta cena pokrije le strošek pridelave.

V okviru akcije so zaposleni pri kmetijsko-gozdarskih zavodih v okviru kmetijske svetovalne službe Slovenije vzpostavili stik z vsemi lanskoletnimi donatorji in se povezali z vrtci. Na regijski ravni je KGZS pridobila kmetije, ki bodo gostile zmagovalne razrede in vrtece po regijah, veliko kmetij je doniralo nagrade za radijsko kampanjo in še nekaj drugih dejavnosti.

Na spletni strani TSZ www.tradicionalni-zajtrk.si so objavljeni vsi stiki svetovalcev, ki koordinirajo TSZ in dejavnosti, tako da lahko sleherni javni zavod izvede naravoslovne dejavnosti s pomočjo kmetijskih svetovalcev ali ogleda kmetije. Na voljo je več kot 160 učnih kmetij, ki so pripravljene sprejeti skupine otrok. Na sam dan slovenske hrane pa je več kot 60 kmetijskih svetovalcev z različnimi dejavnostmi sodelovalo na šolah in vrtcih po vsej Sloveniji.

» MARJAN PAPEŽ

Kjer je Bog doma, tam se uživa sreča vsa

Na devetem srečanju kmetov na Ponikvi in Slomu se je pri zavetniku slovenskega kmetijstva in kmetijskega slovstva, ki je letos potekalo pod sloganom »Kjer je Bog doma, tam se uživa sreča vsa«, se je zbralo več kot 1300 kmetov in vseh, ki jim je kmetijstvo blizu.

»Danes je vaš dan. Tudi moj. Danes praznujemo kmetje. Tisti, ki to v resnici ste, in tisti, ki imamo svoje korenine v kmečkem stanu,« je prisotne na devetem srečanju kmetov na Ponikvi v nedeljo, 14. oktobra, nagovoril pater Ernest Benko, predstojnik minoritskega samostana v Olimju.

Tudi letos je k svojemu zavetniku blaženemu Antonu Martinu Slomšku poromalo več kot 1300 kmetov in vseh, ki jim je kmetijstvo blizu. Pri sveti maši je poleg rimokatoliških duhovnikov sodeloval tudi evangeličanski škof Geza Erniša.

Pater Benko je v pridigi prisotnim spregovoril o razliki med znanjem in modrostjo. »Današnja šola se zelo trudi, da bi otrokom dala veliko znanja. Koliko umnih ljudi imamo, modri pa niso. Vsi jamramo, kakšni so današnji časi, in res postajajo zelo resni, za nekatere prav hudi časi. In se sprašujem, zakaj smo prišli tako daleč? Mislím, da zato, ker je bilo preveč znanja in premalo modrosti. Znanja, kako se polastiš tuje lastnine, in modrosti, ki bi nam rekla – to pa ni dobro. Ne za tebe, ki kra-deš, ne za narod, kateremu pripadaš, kaj šele za vero, če si vernik,« je povedal in poudaril, da nam v današnjih časih manjka modrosti prepro-

Letošnji slavnostni govornik je bil agrarni zgodovinar prof. dr. Stane Granda. V nagovoru je poudaril, da ni človeške družbe brez kmetijstva ter da je urejenost položaja kmetijstva obenem odsev uspešnosti države. (foto: Marjan Papež)

stih ljudi, čemur pravimo zdrava kmečka pamet. Nadalje je izpostavil, da se modrosti učimo ob naravi in zemlji. Zemljo je treba obdelovati, jo spoštovati, biti hvaležen do sadov, ki jih daje, in biti do nje iskren. Zemlja nas uči tudi spoštovanja do kruha. In v zadnjih dvajsetih letih smo se premalo zavedali tega, da je treba spoštovati to, kar nam daje kruh – delo, je sklenil pridigo pater Benko.

S svojim petjem so mašo obogatili člani pevskega zborora Adoramus z Logatca. Med mašo so prošnje v duhu svojega poslanstva izrazili vinska kraljica Slovenije **Martina**

Baškovič, mlečna kraljica **Eva Keržič**, kraljica jabolk **Ksenija Žaucer**, hmeljarska princesa **Monika Jelen** in kralj cvička **Franc Tomše**. S prinašanjem darov k oltarju so kmetje različnih slovenskih regij s simboličnimi darovi svojih krajev kmetje izrazili hvaležnost do plodov, ki jih daje narava. Simbolično darov je v veznem tekstu zajel **Jože Romšak**, član organizacijskega odbora in pobudnik srečanja na Ponikvi.

Na slavnostni akademiji pred rojstno hišo Antona Martina Slomška na Slomu je prisotne nagovoril šentjurski župan Marko Diaci in pou-

daril, da občina Šentjur s številnimi dogodki že vse leto obeležuje 150-letnico smrti Antona Martina Slomška, ki je veliko svojega življenja posvetil kmetom.

Slavnostni govornik agrarni zgodovinar prof. dr. Stane Granda je v nagovoru povedal: »Ni človeške družbe brez kmetijstva. Boljša je država, bolj ima urejeno kmetijstvo. Kmečko vprašanje je zapleteno, ker je hkrati gospodarsko in družbeno. Njegovo družbeno pogojenost dodatno zapleta dejstvo, da kmet ni nikoli odvisen samo od pameti, znanja in dela, ampak vselej tudi od narave, ki je močnejša od nas«.

V svojem govoru je med drugim poudaril, da temeljna naloga kmetijstva ostaja proizvodnja hrane, in navedel: »Konkurenca je huda in neizprosna, toda za tiste, ki hočejo biti dobri, bo vedno dovolj prostora. Z masovno produkcijo bo težko konkurirati, s kvalitetno pa vselej. Žeteli je le, da se odločujoči v državi ne bi tako birokratsko držali evropskih pravil, kajti v tem smo edini in si delamo veliko škodo. Ne razumem, zakaj mora biti vse v keramičnih ploščicah in »rostfraj« opremi, če tega v Avstriji in drugod ni potrebno. Apeliram na prisotne politike, da bolj racionalno in odgovorno pristopijo. Seveda je higiena po-

trebna in sanitarne predpise je treba spoštovati, red mora biti, ampak ne kmeta omejevati zato, ker živi na podeželju in mora tam tudi nekaj zaslužiti.«

Dotaknil se je črnogledosti, ki zajema Slovenijo: »To sejanje obupa in pesimizma postaja rak rana slovenske družbe. Gospodarska kriza je še vsaka minila. Na vas kmete se obračam s prošnjo, da optimizem prenesete tudi na ostalo družbo. Kmetje imate stoletne izkušnje dobrih in slabih letin. Kljub vremenskim katastrofam, kljub slabim letinam ni še noben kmet rekel, drugo leto ne bom več obdeloval zemlje. Vsak ve, da po dežju posije sonce. Če Bog vrata zapre, gotovo okno odpre in tisto okno je treba najti. Vedno obstaja rešitev.«

In na koncu je izpostavil vlogo žensk in mater: »Brez njihove aktivne prisotnosti je slovenski, zlasti kmečki dom prazen. Slovenci smo v veliki meri obstali prav zaradi aktivne vloge slovenskih žensk. Mož na kmetiji se zama trudi, če nima ob sebi trezne, premišljene in delovne žene, ki v bistvu drži več kot tri vogle. Je njena duša, duhovni vir njene prihodnosti.«

Z besedami: »Ključni izziv ob prevzemu funkcije predsednika Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije je bil, da bi iz kmetov vel optimizem,« je prisotne nagovoril Cvetko Zupančič. Izrazil je prepričanje, da je v Sloveniji pro-

stor za vse kmetije – velike, mahne, hribovske, nižinske. »Za nas kmete je ključno, da pridelujemo hrano, vendar mora biti naše delo ustrezno plačano in naš stan primeren zastopan. Večkrat se sliši, da moramo postati kmetje bolj glasni. Mislim, da moramo pokazati enotnost, da bomo prispevali svoj delež k izhodu iz krize. Ne želimo pa, da se na nas rešuje kriza v smislu, da se nam jemlje,« je zaključil.

»Kdor živi za svoj narod, kdor živi za Boga, tisti nikoli ne umrje. Slovenske kmetice in kmetje ste in so in tudi danes živimo za svojo vero, za svojo domovino, za svoj narod, in tako je tudi prav,« je prisotne na akademiji pozdravil evangeličanki škof Geza Erniša. V svojem nagovoru je izrazil hvaležnost do prednikov, ki so mu vlili ljubezen do domače slovenske zemlje, ki je še danes del njegove identitete.

»Verjetno bomo vsi soglašali z resnico, da se z delom oblikuje človeško življenje. Ob delu je pomembno še znanje, pomembna je etika, pomembna je fantazija in marsikaj drugega. Vse to skupaj tvori kulturo, kulturo spoštljivega odnosa do ljudi in narave. To je tista najvišja vrednota, ki izhaja in izkazuje našo božjo podobnost,« je poudaril in dodal, da človek mora spoznati, da je največja naloga obvarovati in varovati ter ne rušiti in uničevati.

»V tem duhu ostanimo povezani tudi v prihodnje. Ostanimo zapriseženi zlahtnemu cilju in zlahtnim omikam, ki pravijo, da ceniti kulturo življenja je največje in najvišje poslanstvo in naša največja naloga. V miru pri-

K svojemu zavetniku je tudi letos poromalo več kot 1300 kmetov in vseh, ki jim je kmetijstvo blizu. (Foto Marjan Papež)

delovati naš vsakdanji kruh, ga jesti in deliti z drugimi, to je nekaj, kar nima alternative. In narod, ki to spozna, ima svojo prihodnost,« je še dodal Erniša.

Med gosti je prisotne najprej nagovoril evropski poslanec in nadomestni član odbora za kmetijstvo in okolje pri evropskem parlamentu dr. Milan Zver, ki je poudaril, da je tudi sam zrasel na kmetiji, zato razume težave kmetov in je opozoril na zaskrbljujoče dejstvo, da je v Evropi v večini držav zelo malo mladih, ki delajo v kmetijstvu. Predsednik Skupnosti južnokoroških kmetov in kmetov Štefan Domej pa je ob svojem nagovoru izpostavil, da bo Slovenija preživela, če bo imela poseljeno podeželje, kot zamejski Slovenec pa je izpostavil, da zamejci potrebujejo močno Slovenijo in njeno podporo. S svojimi pesmimi, ki so blizu kmečki duši, je svečano akademijo zaključila kmetica Ivanka Uduč iz Planine pri Sevnici.

Po končani akademiji so

člani prostovoljnega gasilskega društva Ponikva pripravili že tradicionalni golaž in ob pomoči kmečkih žena ter učencev Srednje kmetijske šole Šentjur pod mentorstvom Staške Buser poskrbeli za pogostitev udeležencev. Dogajanje so popestrili člani pevskega zbora Adoramus in Pihalnega orkestra Šentjur. V dvorani Slomškovega doma je bila postavljena razstava zgodbe o dinamičnem partnerstvu med kmetovalci in Evropo. V letu 2012 namreč obeležujemo 50. obletnico izvajanja skupne kmetijske politike, temeljnega kamna evropskega povezovanja, ki evropskim državljanom že pet desetletij omogoča zanesljivo preskrbo s hrano in ohranitev življenja na podeželju.

Pri izvedbi srečanja so poleg Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije sodelovali občina Šentjur, župnija Ponikva in številni prostovoljci.

»TATJANA VRBOŠEK

»MARJAN PAPEŽ

Izvedbo srečanja so finančno podprli: Deželna banka Slovenije, Zadruga zveza Slovenije, Kapitalska zadruga.

Evropski poslanec dr. Milan Zver pri predsedniku KGZS

Predsednik KGZS Cvetko Zupančič se je z evropskim poslancem dr. Milanom Zverom pogovarjal o prihodnosti mladih kmetov ter problemu samooskrbe s hrano.

Zadnji dan novembra je na povabilo predsednika Cvetka Zupančiča Kmetijsko gozdarsko zbornico Slovenije obiskal poslanec evropskega parlamenta (EP), nadomestni član odbora za kmetijstvo in okolje pri EP dr. Milan Zver.

Pogovora so se udeležili tudi podpredsednik KGZS Marjan Golavšek, predsednik Zveze slovenske podeželske mladine Rok Roblek ter podpredsednik Evropske organizacije mladih kmetov CEJA Rok Sedminek. Spregovorili so o izzivih, ki čakajo slovensko kmetijstvo, še zlasti z vidika prihodnosti mladih kmetov.

Tudi pri varčevanju obstajajo meje

Predsednik KGZS Cvetko Zupančič je dr. Zvera seznanil z aktualnim dogajanjem v kmetijstvu. »Kdor nas obišče, nas praviloma nagovori s svojimi težavami, ki jih ima, zato je dobrodošlo, če nas obišče nekdo, ki prisluhne našim. V zadnjem času se vse razprave okrog javnih služb vrtilo v smeri, kako z manj denarja več narediti. Tega se zavedamo tudi na KGZS in skušamo storiti vse v smeri zmanjševanja stroškov. Vendar obstajajo meje, kjer pomeni pretirano varčevanje pri strokovnih službah v kmetijstvu lahko več škode kot koristi. Te so namreč iz-

rednega pomena za uspešno črpanje sredstev iz Evropske unije,« je nad predvidenimi varčevalnimi ukrepi izrazil pomisleke Zupančič in nadaljeval: »Zato sem vesel obiska dr. Zvera, ki lahko prisluhne izzivom, s katerimi se trenutno ukvarjamo, in jih bo, upam, prenesel tudi do tistih, ki o varčevalnih ukrepih odločajo.«

Evropski parlament se zaveda pomena mladih kmetov

Po seznanitvi z nekaterimi aktualnimi izzivi v slovenskem kmetijstvu je dr. Milan Zver izpostavil izziv Slovenije in celotne Evropske unije glede starostne strukture kmetov, ki je tako v EU kot v Sloveniji zaskrbljujoča. »Te težave se zelo dobro zavedam, zato sem vesel, da sta tu prisotna tudi dva predstavnika mladih kmetov, s katerima na evropski ravni že zelo dobro sodelujem in se z vprašanjem staranja kmetov tudi dejavno spoprijemamo. Skupaj s skupino evropskih poslancev namreč mladim kmetom posvečamo posebno pozornost. Med drugim organiziramo v Evropskem parlamentu izbor inovativnega mladega kmeta. Vse bolj pa spoznavam, da je kmetijska politika na ravni EU izredno zahtevna, zato bo vedno dobrodošla pomoč strokov-

nih služb Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije,« je izpostavil dr. Zver.

»Menim, da morajo mladi imeti pri prihodnosti evropskega kmetijstva več besede, saj gre predvsem za njihovo prihodnost,« je na srečanju poudaril podpredsednik KGZS Marjan Golavšek. Predsednik KGZS Zupančič pa je nadaljeval, da občuduje in podpira slovenske mlade kmete, ki se tako dejavno vključujejo v oblikovanje kmetijske politike v Bruslju.

K temu je Rok Sedminek dodal, da imajo v okviru CEJA slovenski mladi kmetje več možnosti, da izrazijo svoja stališča in izpostavijo za slovensko kmetijstvo pomembna dejstva, k temu pa je pomagala tudi podpora dr. Zvera. »V okviru komisije za mlade kmete pri ZSPM pa smo si zastavili cilj, da bi delež mladih kmetov v Sloveniji s štirih odstotkov spravili na evropsko povprečje šestih odstotkov,« je zaključil Sedminek.

Tudi predsednik ZSPM Rok Roblek je izrazil zadovoljstvo nad dobrim sodelovanjem z evropskim poslancem, še zlasti je pohvalil njegovo zavedanje o pomenu izobraževanja mladih. »Pomembno je, da mlade izobrazimo na vseh področjih, še zlasti pa v kmetijstvu, kjer brez znanja ni razvoja,« je poudaril Roblek.

Velike kmetije bodo premalo za samooskrbo

Na srečanju so se dotaknili tudi vprašanja pridelave hrane v Sloveniji. »Zmotno je prepričanje, da bodo velike kmetije poskrbele za samooskrbo. V Sloveniji imamo več kot dve tretjini območij s težjimi pogoji za pridelavo in na teh je ob opuščanju kmetovanja na manjših kmetijah zanimanje za najem majhno,« je povedal Zupančič in se dotaknil tudi aktualnega dogajanja glede prodaje Ljubljanskih mlekar. »V Sloveniji ne znamo določiti, kaj je nacionalni interes. Običajno se težave zavemo šele takrat, ko je to prepozno, kot je bil primer pri Tovarni sladkorja Ormož,« je zaključil predsednik KGZS Cvetko Zupančič.

»MARJAN PAPEŽ

Certifikat o NPK v letu 2013

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije je registrirana za izvajanje postopkov preverjanja in potrjevanja poklicnih kvalifikacij.

Na KGZS izvajamo preverjanja in potrjevanja za naslednje poklicne kvalifikacije: predelovalec/ka mleka na tradicionalen način, predelovalec/ka mesa na tradicionalen način, predelovalec/ka sadja na tradicionalen način, izdelovalec/ka kruha ponic peciva in testenin na tradicionalen način, vinogradnik/ca, poljedelec/ka, sadjar/ka, zelenjadar/ica in živinorejec/ka. Kandidati, ki pridobijo poklicno kvalifikacijo, dokažejo, da so usposobljeni za opravljanje določenega poklica.

Informacije in svetovanje v

zvezi z izvajanjem postopkov preverjanja in potrjevanja nacionalnih poklicnih kvalifikacij lahko dobite na kmetijsko-gozdarskih zavodih na svojem območju ali na zborničnem uradu Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije, kjer so usposobljeni svetovalci, ki vam bodo svetovali pri pripravi vloge oz. zbirne mape.

Kontakti na območnih kmetijsko-gozdarskih zavodih: KGZS – KGZ Murska Sobota, Ulica Štefana Kovača 40, 9000 Murska Sobota, tel.: 02 539 14 10; KGZS – KGZ Ptuj, Ormoška cesta 28, 2250 Ptuj, tel.: 02 749 36 10; KGZS

V spomladanskem roku 2013 se kandidati, ki želijo pridobiti certifikat, lahko prijavijo v dveh rokih. V prvem roku pošljite prijave oz. vloge do 28. januarja 2013, v drugem roku pa do 20. maja 2013. Prijave oz. vloge pošljite na Kmetijsko gozdarsko zbornico Slovenije, Celovška 135, 1000 Ljubljana.

– KGZ Maribor, Vinarska ulica 14, 2000 Maribor, tel.: 02 228 49 00; KGZS – KGZ Celje, Trnoveljska cesta 1, 3000 Celje, tel.: 03 42 55 510; KGZS

– KGZ Kranj, Cesta Iva Slavca 1, 4000 Kranj, tel.: 04 280 46 00; KGZS – KGZ Ljubljana, Celovška 135, 1000 Ljubljana, tel.: 01 513 07 00; KGZS – KGZ Novo mesto, Šmihelska cesta 14, 8000 Novo mesto, tel.: 07 373 05 70; KGZS – KGZ Nova Gorica, Pri hrastu 18, 5000 Nova Gorica, tel.: 05 335 12 00, Zbornični urad KGZS, Celovška 135, 1000 Ljubljana tel.: 01 51 36 638.

» MAJDA FILIPIČ

Izvoljeni so novi državni svetniki

Štiridesetčlanski Državni svet zastopa socialne, gospodarske, poklicne in lokalne interese.

Konec novembra sta bila na volitvah v Državni svet kot predstavnika kmetov izvoljena predsednik Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije Cvetko Zupančič in Peter Vrisk, predsednik Zadružne zveze Slovenije.

Dvaindvajset sedežev Državnega sveta pripada predstavnikom lokalnih interesov, osemnajst pa predstavnikom tako imenovanih funkcionalnih interesov. Poleg dveh mest, ki pripadata zastopnikom kmetov, pripadajo po štiri

ri mesta predstavnikom delodajalcev in delojemalcev, šest predstavnikom negospodarskih dejavnosti ter po eden predstavnikom obrtnikov in samostojnih poklicev.

Sistem volitev v državni svet poteka tako, da člani državnega sveta izvolijo elektorji, te pa izvolijo interesne organizacije. Število elektorskih mest je odvisno od številčnosti članstva v organizaciji. Na letošnjih volitvah je glasovalo 112 elektorjev Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije,

16 elektorjev Zadružne zveze Slovenije, 3 elektorji Sindikata kmetov Slovenije ter po en elektor Društva SKZ Slovenska kmečka zveza in Združenja pridelovalcev žit in oljnic Slovenije. Kandidata KGZS in ZZS sta bila Cvetko Zupančič in Peter Vrisk, Sindikat kmetov Slovenije je v državni svet predlagal Franca Kučana, Združenje pridelovalcev žit in oljnic Slovenije Tiborja Vöröša, Društvo SKZ pa Cirila Smrkolja.

Volitev se je udeležilo 128

elektorjev. Za predstavnika kmetov v Državni svet RS so izvolili Cvetko Zupančiča in Petra Vriska, ki sta ju predlagali Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije in Zadružna zveza Slovenije. Izvoljena sta bila za petletno mandatno obdobje. Ciril Smrkolj je dobil 48 elektorskih glasov, Franc Kučan 24 in Tibor Vöröš 23 elektorskih glasov.

» PETRA KLINER

» MARJAN PAPEŽ

Praznik topliškega jabolka

Praznik topliškega jabolka že vrsto let pomeni uspešno in izvirno predstavitev lokalnih pridelovalcev in gostincev.

Letos se je v Dolenjskih Toplicah kar trlo od raznovrstne ponudbe za obiskovalce. Tradicionalno razstavo so dopolnile različne dejavnosti, predvsem z namenom predstavitve lokalne ponudbe in dejavnega vključevanja občanov.

Na stojnicah so se predstavili lokalni pridelovalci in gostinci, ki prispevajo k značilnostim turistične ponudbe te dolenjske občine, znane predvsem po termalni vodi, ki so jo začeli koristiti že v 17. stoletju, ko so v občini dobili tudi najeminentnejši hotel na Kranjskem, z 28 sobami in prvim bazenom. Letos so bile v času praznika s stani občine še izčrpnije predstavljene tudi druge zanimivosti kraja: kolesarske poti, pešpoti, medved v Kočevskem Rogu itd. K dejavnostim smo v času Praznika topliškega ja-

bolka povabili tudi vse zainteresirane občane na delavnice kuharskih spretnosti z naslovom »Jabolko v sodobni kuhinji«. Razširili smo tudi strokovni del prireditve z naslovom Borza za lokalno oskrbo, katere namen je povečanje pridelave in prodaje lokalnih pridelkov in izdelkov javnim zavodom, gostincem in gospodinjstvom. Skupaj z lokalnimi pridelovalci in lokalnimi gostinci smo pripravili prvo skupno srečanje z naslovom Moji pridelki kot zgodba v gostinski ponudbi Dolenjskih Toplic, predvsem z namenom povečanja pridelave sadja in zelenjave v lokalnem okolju, glede na potrebe gostincev, ki z izvirnostjo ponudbe želijo v kraj privabiti še več gostov. Gostinci z Dolenjskih Toplic že vključujejo lokalne surovine, a svojo ponudbo želijo še razširiti, predvsem s posebnostmi,

Udeleženske kuharskega tečaja so se za eno popoldne spremenile v prave mojstrice priprave enostavnih jedi iz svežih, lokalno pridelanih sestavin, katerim je kraljevalo jabolko.

ki bi jih lahko izpostavili do gostov: avtohtone sorte, jagodičevje, pozabljene stročnice, pestrejša ponudba sveže listne zelenjave ... Njihovo mnenje je dobrodošlo tudi za novomeške kmetijske svetovalce, saj bomo pridelovalce lažje usmerjali v pridelavo sadnih in zelenjavnih vrst, po katerih gostinci povprašujejo. Veliko povpraševanje je tudi po drugih kmetijskih izdelkih in pridelkih. Gostinci so pridelovalce povabili k dejavnejši vlogi in stalnim stikom. Zanje pa je pomembna stanovitnost dobav, kakovost, organoleptične lastnosti surovine in seveda tudi konkurenčna cena.

bo predstavile javnim zavodom. S predstavitvijo kmetij Združenja ekoloških pridelovalcev Dolenjske, Posavja in Bele krajine smo želeli vzpodbuditi šole in vrtce, da pričnejo z nabavo ekoloških živil – tako svežega sadja in zelenjave, sokov, marmelad, mesa, jajc, mleka, mlečnih izdelkov, moke in mlevskih izdelkov, ki so jih kmetije ponudile tudi v poskušnjo. Zainteresiranim predstavnikom šol, vrtcev in domov za ostarele so se predstavile eko-kmetije Mežič, Trdič, Totter, Zabukovec, Vuk, Bogovič, Šoba, Janežič, Balon, Čemas, Črnugelj, Marinček, Špehar, Grad Otilija in eko-čebelarstvo Pavlin. Na srečanju smo natančneje predstavili in opisali ponudbo in povpraševanje po ekoloških pridelkih ter pomen ekološke pridelave.

Tretja Borza za lokalno oskrbo

Ekološke kmetije so se na tretji Borzi za lokalno oskr-

Najbolj iskreni in pristrčni ocenjevalci jabolka so bili osnovnošolci.

lave, katere ponudba je v JV Sloveniji še vedno izredno nizka. Za ekološko in biodinamično pridelavo, ki je najbolj trajnostno naravnana in z najmanj negativnimi vplivi na okolje, je še veliko poslovnih priložnosti – predvsem za manjše kmetije. Povpraševanje po ekoloških pridelkih in izdelkih bo naraščalo tudi s strani javnih zavodov in le-ti bi morali biti po nabavi ekološkega blaga zgled zasebnemu sektorju. Na srečanju smo govorili tudi o pripravi razpisne dokumentacije in o ciljih, ki si jih je pri javnem naročanju potrebno zastaviti, če želimo povečati nabavo lokalne in ekološke hrane v javnem sektorju, ki bi lahko konkretno prispeval k ciljem politike za povečanje samooskrbe s hrano v Sloveniji. Predavateljica je poudarila pomen izvajanja javnega naročila in načine, kako lahko vplivamo na kakovostne premike v slovenskem kmetijstvu, ponudimo otrokom, mladostnikom, starejšim in bolnikom kakovostno hrano lokalnega slovenskega porekla, vzpodbujamo

Udeleženci tretje Borze za lokalno oskrbo so z zanimanjem prisluhnili predstavitev ponudbe ekoloških kmetij jugovzhodne Slovenije.

kratko verigo, večamo lokalno zaposlenost in lokalne prihodke. Glede na cilje, ki si jih zastavlja slovenska politika, ima cena še vedno prevelik vpliv na izbiro živil v javnih zavodih.

Vsi smo odločeni, da je bolj pomembna kakovost in lokalnost živil, a v izvedbi nismo preveč dobri, saj se o ustreznih pogojih pogovarjamo že pet let in sama izvedba je zelo počasna, saj bi bilo potrebno za kakovostne premike prispevati tudi več denarja. Nekatere šole že naročajo ekološka živila in izvajajo zeleno javno naročanje in te so primer dobre prakse. K promociji lokalnih pridelkov prispevata tudi Tradicionalni slovenski zajtrk in Dan slovenske hrane, vendar če ne bo pogojev, v katerih se bo lokalna pridelava povečevala in prodajala, nam zastavljeni cilj zagotovo ne bo uspel. Ekološki pridelovalec in rejec Marko Zabukovec je na Borzi za lokalno oskrbo predstavil svojo ekološko kmetijo in ponudbo svežega ekološkega govejega mesa, ki je dovolj velika. Predstavitev je

zaključil z besedami: "Človek je to, kar jé." in "Ali so potem takem otroci res naše največje bogastvo?"

Vključevanje obiskovalcev na razstavah in v delavnici

V soboto zjutraj je na prizorišču prireditve omamno zadišalo po pravkar pečenih jabolčnih zavitkih. Strokovna komisija, ki so jo sestavljali Valerija Poreber (predsednica), Elizabeta Verščaj in Peter Kotar, ni imela lahkega dela, saj so bili vsi zavitki izvrstni, nekateri še posebej lepo okrašeni. Vseeno je bilo potrebno med 25 jabolčnimi zavitki izbrati najboljšega – naredila ga je Marija Jakše iz Malega Podljudna. Gospodinja iz mestne občine Novo mesto so poleg zmagovalnega zavitka spekle še tri zavitke, dva za-

Natalija Pelko iz Kmetijsko gozdarskega zavoda Novo mesto in Sonja Fir iz podjetja Domači vrt sta predstavili projekt Lokalna oskrba v Beli krajini – projekt povečanja pridelave in prodaje zelenjave in jagodičevja v Beli krajini.

vitka sta prišla izpod spretnih rok žužemberških gospodinj, enega je naredil Kamničan, po enega pa gospodinja iz Semiča in Straže. Ostalih 16 so prinesle prizadevne domačinke. Strokovna komisija je za trud pri izdelavi jabolčnih zavitkov podelila 8 zlatih in 17 srebrnih priznanj, za naprej pa izdelovalcem priporoča, naj bodo prineseni zavitki hladni, da se folija, s katero so prekriti na razstavi, ne zarosi, naj bodo pokriti s papirjem, da ostane skorjica hrustljava, brez posipa in okrašeni z užitno in primerno dekoracijo.

Prijetno oktobrsko popoldne so za nadgrajevanje kuharskih spretnosti izkoristile gospodinjne, ki znajo jabolko, ki je v našem okolju že mnoga stoletja najbolj priljubljen sadež, uporabljati na tradicionalen način, svoje najdražje pa želijo razvajati tudi z malo drugačnimi jedmi. Na »jabolčne strune« so v lepo in priročno urejeni kuhinji kmetije Pršina zaigrale s »kuharskim virtuosom« Robertom Gregorčičem iz lokalne restavracije Oštarija. Izpod rok 20-članskega orkestra je zazvenela melodija rezin jabolk z mladim sirom in timijanom, kremne juhe iz kole-rabe s sotiranim jabolkom, rezancev z ocvirki in suhimi jabolki, svinjskega fileja na ocvrtem jabolku s smetano v omaki in pireju iz bučk, piko na i pa je postavilo jabolko, kuhano v cvičku z orehovim nadevom. Navdušenje nad »jabolčno simfonijo«, zaigrano s tako ljubeznijo, je bilo popolno. Kdo bi si mislil, da lahko pridelki in izdelki iz okolice, pogumno združeni v svež in zdrav obrok, vzbudijo tako mavrico okusov.

Na osrednjem razstavnem prostoru je Kmetijsko gozdar-

Sadje in sadne izdelke so prispevali: Biotehniška fakulteta iz Ljubljane, Evrosad d.o.o. iz Krškega, Karlovček d.o.o. iz Šentjerneje, Kartuzija Pleterje, kmetija Berus iz Novega mesta, kmetija Bučar iz Dolenjskih Toplic, kmetija Čemas iz Zilj, kmetija Gerzina iz Brestanice, kmetija Humljan iz Metlike, kmetija Lipej iz Metlike, kmetija Šiler iz Prečne, kmetija Zupančič iz Črnomlja, kmetija Žagar iz Damlja, Kmetijski inštitut Ljubljana, Kozjanski park iz Podsrede, Sadjarski center Gačnik iz Maribora, Sadjarsko društvo Bele krajine, trgovina Rast iz Krške vasi in Vilja d.o.o. iz Globokega.

ski zavod Novo mesto zbral 58 jabolčnih sort, od tradicionalnih, ki so najbolj zastopane v travniških sadovnjakih, do najnovejših križancev, ki so še v preizkušanju ali pa so ponekod v proizvodnji že dosegli polno rodnost. Za obiskovalce so bile najzanimivejše sorte, odporne na škrlup: sansa, piroso, opal, topaz, luna in sirius, ki jih pridelujemo v ekoloških nasadih, zaradi svojih lastnosti pa sodijo tudi v vsak domači vrt. Poleg jabolk so bile na razstavi zastopane še sorte hrušk, lešnikov, orehov, nešplje, asimina, žižula, granatno jabolko, goji ... Prvič smo v okviru pridelitve razstavili tudi zelenjavo: zelje, cvetače, brokoli, okrasne in jedilne buče ter 28 sort fižola. Na pridelitvi smo stehali najtežje jabolko, ki je tehtalo 667 g, sorte mutsu Matjaža Zagorca iz Zgornjega

Vrhpolja pri Šentjerneju. Na ogled in v pokušino so bili na voljo številni izdelki iz sadja: od sadnih sokov, sadnih kisov, marmelad do različnih sadnih žganj in likerjev. V sklopu pridelitve je potekal tudi prikaz pravilne predelave jabolk v jabolčni sok. Ekipa Kmetijsko gozdarskega zavoda Novo mesto je s pomočjo demonstracijske opreme prikazala postopek pranja in mletja jabolk ter stiskanja in pasterizacije jabolčnega soka. Jabolka so sadje, ki se ga zaradi pestrosti okusov posameznih sort nikoli ne naveličamo. Jablana je najpomembnejša sadna vrsta v Sloveniji, človeku pa ponudi potrebne vitamine in druge za življenje pomembne snovi. V sklopu pridelitve, ki so si jo ogledali tudi otroci z Dolenjskih Toplic in Bele krajine, je potekalo tudi ocenjeva-

nje jabolčnih sort. Po mnenju otrok je po okusu najboljša jabolko sorte opal, po videzu pa najlepša sorta elstar. Želimo si, da bi rezultate poskušne jabolk upoštevali tudi ekonomski v šolah in vrtcih in skozi okuse približali otrokom zdravo hrano.

»NATALIJA PELKO,
 »MATEJA ZAJC,
 »MARTIN MAVSAR,
 KGZS – Zavod Novo mesto

Zaradi starega silosa ob 8,7 milijonov?

Slovenija je konec novembra prejela uradno sporočilo Evropske komisije glede izvedbe ukrepov za prestrukturiranje industrije sladkorja.

Slovenija se je seznanila z uradnim stališčem Evropske komisije glede skladnosti izvedenih ukrepov za prestrukturiranje sladkorne industrije v Sloveniji s pravili Evropske unije.

Komisija meni, da v Sloveniji ni šlo za popolno, ampak le za delno odstranitev proizvodnih zmogljivosti, ker ni bil porušen silos za skladiščenje sladkorja v edini slovenski tovarni sladkorja – Tovarni sladkorja d. d. v Ormožu (TSO). Zato od Slovenije terja nazaj 25 % izplačane pomoči v višini 8,7 milijonov evrov. Slovenija se s stališčem Evropske komisije ne strinja in bo zadevo predložila v obravnavo t. i. Spravnemu organu.

Opustitev proizvodnje sladkorja in pridelave sladkorne pese v Sloveniji je potekala v okviru reforme trga s sladkorjem, v kateri so tovarne sladkorja, ki so nadaljevale s proizvodnjo sladkorja, v skladu z reformo vplačevala namenska sredstva za zaprtje sladkornih tovarn, kjer so se lastniki za to odločili. Odločitev lastni-

kov TSO je bila popolna ukinitve proizvodnje sladkorja, kar je pomenilo razgradnjo proizvodnih zmogljivosti in izgubo kvote za pridelavo sladkorja.

TSO je ustavila proizvodnjo sladkorja v tržnem letu 2006/2007, zaprla tovarno in v celoti odstranila svoje proizvodne zmogljivosti ter hkrati opustila celotno kvoto za proizvodnjo sladkorja. S tem proizvodnja sladkorja v Sloveniji ni bila več mogoča, opuščena pa je bila tudi pridelava sladkorne pese. V letih 2008 in 2009 je bilo TSO za namen prestrukturiranja skupno izplačanih 34,8 milijonov evrov.

V odobrenem načrtu prestrukturiranja TSO je bila predvidena možnost ohranitve dejavnosti pakiranja in odpreme sladkorja, za kar so potrebni silosi in naprave za pakiranje. Na območju tovarne se nahajata dva silosa kapacitete 10.000 t in 35.000 t. Manjši silos je v polovični lasti Republike Slovenije in je namenjen za skladiščenje državnih blagovnih rezerv, zato njegova odstranitev ni bila predvidena. Pogojno je bila

predvidena odstranitev večjega silosa za sladkor z možnostjo, da se tudi ta ohrani, v kolikor se ohrani dejavnost pakiranja. Ohranitev delovanja pakirnice in silosov, ki so ves čas v uporabi, pa ni v nasprotju z evropskimi predpisi in zahtevanimi pogoji za popolno odstranitev proizvodnih zmogljivosti.

V TSO je bila v letu 2010 opravljena revizija s strani Evropske komisije, ki meni, da program ni bil ustrezno izveden, saj ni bil porušen silos za shranjevanje sladkorja. Kljub dolgotrajnemu usklajevanju stališč med Slovenijo in Evropsko komisijo sta interpretaciji, ali silos spada v proizvodne zmogljivosti ali ne, ostali različni.

Evropska komisija zaradi silosa meni, da ni šlo za popolno, ampak le za delno odstranitev proizvodnih zmogljivosti. Zato od Slovenije terja nazaj 8,7 milijonov evrov, kolikor znaša razlika v višini podpore med delno in popolno odstranitvijo proizvodnih zmogljivosti. Slovenija se s stališčem Evropske komisije in s predlogom finančne korekcije ne strinja, zato bo iz-

koristila pravne možnosti, ki jih omogoča zakonodaja EU, in predložila zadevo v premislek Spravnemu organu. Spravni organ bo opravil ločeni zaslišanja s predstavniki Komisije in Slovenije ter poskušal uskladiti stališča obeh strani.

Slovenija meni, da je bila popolna odstranitev proizvodnih zmogljivosti v Sloveniji izvedena v skladu z vsemi veljavnimi predpisi. Edina slovenska tovarna sladkorja je namreč dokončno in popolno ustavila proizvodnjo sladkorja, opustila celotno kvoto za proizvodnjo sladkorja, zaprla tovarno, v celoti odstranila njene proizvodne zmogljivosti ter vzpostavila dobre okoljske pogoje na lokaciji tovarne. Na območju Republike Slovenije proizvodnja sladkorja tako ni več mogoča, v celoti pa je bila ukinjena tudi pridelava sladkorne pese. Zato se Slovenija ne more strinjati z navedbami Komisije, da izvajanje ukrepa za prestrukturiranje industrije sladkorja ni bilo v skladu s predpisanimi zahtevami.

» (VIR: MKO)

**KUPUJMO
DOMAČE!**
 KGZS

Foto: Tomo Jeseničnik

Spletna ponudba pridelkov in izdelkov slovenskih kmetij

Tehnološke ureditve hlevov za rejo ovac

Pri načrtovanju hlevov za rejo kombiniranega tipa ovac je potrebno upoštevati nekaj temeljnih zakonitosti reje.

Ob tem je potrebno upoštevati normative za rejo (talna površina, prostor pri jaslilih, osvetlitev, napajanje), sisteme reje ovac v kombinaciji z izpusti, lokacijo hleva (samostojen objekt, prizidek, preureditev obstoječega objekta) ter velikost tropa.

Normativi za rejo

Predvsem pri izključno hlevski reji, ki je običajno pri nas v zimskem času – približno 6 mesecev – se držimo spodaj navedenih normativov.

Osvetlitev

Razmerje med okni v stenah in talno površino naj bo 1 : 20.

S tem normativom osvetlitve ovčnjaka zadostimo tudi zahtevi navzkrižne skladnosti, ki predpisuje navedeno razmerje. V primeru, da nimamo dovolj naravne osvetlitve, priporočamo umetno osvetlitev z električnimi žarnicami.

Napajanje

Mora biti ustrezno urejeno. Ovce morajo imeti vedno na razpolago pitno vodo v hlevu, izpustu ali na pašniku. Za napajanje lahko uporabimo različna vedra, škafe, banje ali avtomatske napajalnike. Pri napajalnikih mora biti uravnan pretok vode.

Sistemi reje

V kolikor se odločimo za sisteme reje, kjer so na voljo izpusti, je potreba po hlevskem prostoru manjša kot sicer. Pri taki reji je pomembno, da si živali poiščejo zatočišče pred plenilci in neugodnim vremenom. V hladnem in vetrovnem vremenu je lahko to nastlan in suh napušč ali kakšna votlina. V poletnem času pa priporočamo senco, ki je prav tako lahko v objektu, pod drevesi, v votlini ali v kotanji. Tudi senca bližjega gozda je v poletni vročini zelo dobrodošla, potrebno pa je preprečiti, da bi ovce zašle predaleč v gozd. Podobno kot koze tudi ovce ne prizanesajo grmovju in predvsem mlademu drevju, ki ga objedajo.

Lokacija hleva

Pri izbiri ustrezne lokacije za hlev je zelo pomembno, da razmislimo o smiselnosti gradnje na novi lokaciji. Marsikdaj se izkaže primeren rešitev s preureditvijo obstoječih objektov. Pri nas v Pomurju je pogosta praksa uporaba in preureditev opuščene govejega hleva ali svinjaka. Pri novogradnji je potrebno pridobiti ustrezna soglasja za gradnjo hleva. Velikokrat nas stane vsa potrebna dokumentacija za pridobitev gradbenega dovoljenja toliko kot sam hlev, če ga gradimo iz cenejših materialov in v lastni režiji.

Velikost tropa

Za samo velikost hleva je zelo pomembno število živali, ki jih redimo. Predvsem za prenos osnovne krme (mrve) je zelo pomembno, da hlev pravilno načrtujemo. Pri potrebi po velikih količinah mrve priporočamo prevozno krmilno mizo ali krmilni hodnik, ki omogoča strojno dostavo mrve. S tem se izognemo težkemu fizičnemu delu. Krmilni prostor lahko zgradimo tudi ločeno od hleva. Na sredini načrtujemo prevozno krmilno mizo, kamor s traktorjem dostavimo balirano mrvo ali silažo. Na dve strani krmilne mize pa zgradimo jasli in v njih nastavimo mrvo ali silažo. Pri izbiri takega načina krmljenja nimamo raztrosa mrve ali silaže v hlevu, priporočamo pa menjavo lokacije zaradi pregnojenih mest na travni ruši. Silaža je v prehrani drobnice dobrodošla krma, vendar jo je potrebno spraviti čisto – brez blata in ostanov gnojevke. Onesnažena silaža je lahko izvor okužbe s klostridiji.

» JANEZ LEBAR,
KGZS – Zavod Murska
Sobota

Preglednica 1. Priporočljiva površina hleva in dolžina jaslil po živali v ovčnjaku

	Površina hleva vključno z jaslili (m ² /žival)	Dolžina jaslil (tekoči m/žival)
Odrasla	0,7 do 1	0,4
Ovca z enim jagnjetom	2 do 1,5	0,6
Ovca z dvojčkoma	1,5 do 1,7	0,7
Odstavljeno jagnje	0,4 do 0,5	0,2
Plemenski podmladek	0,5 do 0,7	0,3
Oven v ločenem boksu	3,0 do 4	0,5
Oven v skupinskem boksu	1,5 do 2	0,5
Ekološka reja		
Odrasla ovca	1,50	
Jagnje	0,35	
Izpusti v ekološki reji		
Odrasla ovca	2,50	
Jagnje	0,50	

Sezonske jagnjitve

V Sloveniji predstavlja mesna ovčereja glavni del prireje glede obsega.

Večina pasem, ki jih redimo, prevladuje za namen prireje jagnjet za pitanje in zakol. Jezersko-solčavska (JS) in oplemenjena jezersko-solčavska (JSR) pasma predstavljata po številu in obsegu rej po približni oceni preko 90 % vseh ovc, če prištejemo še mesne križance in manjše število plemenskih ovc teksel pasme, ki je namenjena predvsem za gospodarsko križanje. Za pasme, ki so plodne preko celega leta, lahko izbiramo tudi čas pripustov oz. jagnjitev in tako dosežemo prirejo jagnjet tudi izven sezone. Za pasme, ki so sezonsko plodne, pa je čas pripustov oz. jagnjitev naravnano samo v določenem obdobju, čemur rečemo kar sezonske jagnjitve.

Prireja mesa drobnice v Sloveniji predstavlja relativno majhen delež (1,4 %) od prireje vsega mesa, čeprav smo v Sloveniji prirejo od leta 2000 do 2010 skoraj podvojili. V Evropi predstavlja prireja mesa drobnice 2,3 %, na svetu pa 4,7 % (FAO, 2012) od vsega prirejenega mesa. Če primerjamo samo prirejo mesa ovc, so ti odstotki naslednji: 1,1 %, 2,9 % in 2,1 %. Prireja mesa drobnice na prebivalca je bila v letu 2010 v Sloveniji 0,8 kg, v Evropi 1,6 kg, na svetu pa 1,2 kg.

Sezonske jagnjitve spomladi

Sezonska jagnjitev pomeni, da imamo mladiče samo v enem obdobju leta. Običajno je to spomladi, saj se pri večini pa-

sem ovc na svetu estrus pojavi samo v določenem delu leta, to je v jeseni, ko se dan prične krajšati. Najpogosteje se rejci odločijo za spomladanske jagnjitve, ki pa so lahko nekako od januarja/februarja do aprila/maja, kar je pri naših rejah najbolj običajno v primeru, ko gre za sezonsko prirejo. Čas jagnjitev je odvisen od razmer za prirejo, npr. količine krme, ki je na voljo, ter na drugi strani od možnosti prodaje jagnjet. Za jagnjitve spomladi (med januarjem in junijem) pri naših zgoraj omenjenih pasmah ni potrebno uporabljati nobenih hormonskih tretiranj, saj so v času, ki je primeren za pripuste, takrat vse pasme najbolj plodne. Vso sezonsko prirejo imamo lahko z naravnim pripustom. Jagnjitve lahko omejimo na kratko obdobje, če ob pripustu uporabljamo na enega plemenjaka manj ovc (20–30), če pa pripuščamo z enim plemenjakom 30–60 ovc, bodo jagnjitve raztegnjene na daljši čas. Ena in druga tehnologija ima prednosti in pomanjkljivosti. Če so jagnjitve bolj skoncentrirane (več ovc ob pripustih!), je potreben krajši čas, ko moramo jagnjitve nadzirati. V tem primeru rabimo več boksov naenkrat za ločevanje ovc tik pred jagnjivitvijo ali takoj po njej, če so večja gnezda.

Pripusti

Pred predvidenimi pripusti morajo biti ovce v primerne kondiciji (ne predebele!). Kondicija naj bo med 3,25 in 3,5 in 4 tedne pred predvidenim pripustom in 4 tedne po

pripustu jim izboljšamo prehrano – predvsem povečamo količino energije in vitaminov v obroku – tako imenovani »flushing«. Ovce, ki imajo kondicijo 3,5 ali več in so ta čas predebele, naj pred pripusti nekoliko shujšajo. Na ta način povečamo velikost gnezda (več bo dvojčkov, trojčkov). Po približno 4 tednih po pripustih ovcam zadostuje obrok, ki je potreben za vzdrževanje.

Pripuste začnemo 5 mesecev pred želenimi jagnjivitvami (proti koncu avgusta ali septembra, oktobra, novembra, decembra). Za pripust rabimo 1 ovna za vsakih 20–40 samic, če želimo zgoščene jagnjitve, in 1 ovna za vsakih 40–60 samic, če želimo bolj razpotegnjene jagnjitve.

Jagnjitve

Za jagnjitve se moramo dobro pripraviti. Od 7 do 8 tednov pred jagnjivitvami povečamo obrok, ki mora zadostovati potrebam hitre rasti plodov, pripravi vimena za začetek laktacije in še ovca naj bi pridobila na kondiciji, saj se proti koncu brejosti in do vrha laktacije težko zagotovi dovolj veliko zauživanje krme, zato morajo ovce v tem obdobju črpati telesne rezerve, ki so jih pred tem pridobile.

Jagnjitve spomladi (pač glede na to, kdaj je bil pripust) lahko potekajo v hlevu (še posebnost, če so v začetku leta, oziroma ko je še mraz). V tem primeru pripravimo nekaj boksov, da ovce tik pred jagnjivitvijo ali pa takoj po njej osamimo. Boksi naj bodo sesta-

vljivi, da jih naredimo sproti. V boksih naj ostanejo ovce en dan, če imajo enojčka, če imajo dvojčka, naj bodo v boksu 2–3 dni, če so trojčki ali večja gnezda, pa 4–6 dni. Matere z večjimi gnezdi takrat dobro oskrbimo in jim damo tudi nekaj močne krme (žita), da si po jagnjivitvi hitro opomorejo.

Jagnjitve izven sezone

Za jagnjitve izven sezone oz. za tehnologijo reje jagnjet preko celega leta moramo najprej izbrati primerno pasmo, to je pasmo, ki je plodna tudi izven sezone. Pri nas sta to največkrat pasmi JS in JSR. Jagnjitve so v obdobju »izven sezone«, to je poleti in jeseni. V tem času je manjša ponudba jagnjet, zato so lahko za manjše število rej zanimive tudi takšne tehnologije. Takšna prireja jagnjet je lahko dražja, sploh kadar ne poteka v času vegetacije, ko je na razpolago poceni pašna, ampak v času, ko poteka vzreja na konzervirani krmi. Nekoliko dražje so torej jagnjitve v jeseni, saj je jesenska pašna že bolj slaba, do prodaje jagnjet pa bo le-te potrebno še nekaj mesecev pitati v hlevu s konzervirano krmo in/ali koncentratom. Jagnjitve zgodaj poleti pa lahko predstavljajo tudi zelo poceni rejo jagnjet, saj jih lahko pasemo skupaj z materami, dokler ne dosežejo primerne klavne mase. Pri jagnjivah poleti na paši moramo biti pozorni tudi na možnost izgube živorojenih jagnjet zaradi napada zveri. Če imamo mo-

žnost ali se ovce pasejo v bližini hleva, je najboljša rešitev, da ovce ob jagnjivji za nekaj dni zapremo v hlev.

Izbira primerne pasme

Za sezonske jagnjitve lahko pravzaprav uporabimo katerokoli pasmo, saj je plodna v času sezone. Za prirajo jagnjet izven sezone ali, kot večkrat rečemo, za jagnjitve preko celega leta, pa sta pri nas najbolj primerni pasmi jezersko-solčavska in oplemenjena jezersko-solčavska, ki sta plodni preko celega leta. Ovni teksel pasme niso plodni preko celega leta, ampak le v sezoni, to je v jeseni. Če bi jih želeli uporabljati izven sezone, bi jih morali pripraviti na poseben način, in sicer z osvetlitvijo, tako da jim preko dneva uravnavamo svetlobo.

Kljub temu da so pasme JS in JSR plodne preko celega leta, se pozna nekoliko zmanjšana spolna dejavnost v letnem času, ko se dan daljša. Zato priporočamo nekoliko ožje razmerje (na enega ovna manj ovc) kot v ostalem času.

Vzreja jagnjet

Najpomembnejše obdobje vzreje jagnjet je prav gotovo obdobje do odstavitve, ko je jagnje v celoti ali delno odvisno od materinega mleka. Zelo pomembno je, da jagnje takoj po rojstvu dobi dovolj mleziva, saj vsebnost protiteles v mlezivu po porodu hitro pada, prepustnost črevesne sluznice jagnjet pa je največja v prvih 36 urah. Z mlezivom se prenese pasivna in aktivna imunost z matere na mladiča. Po prvem mesecu starosti jagnjeta že tvorijo svoja protitelesa. Takrat moramo biti po-

Pri počitku (Foto: Tomaž Volčič)

zorni na napake v okolju, kot so npr. prostor, kjer se gibljejo jagnjeta, in napake v prehrani. Prostori naj bodo suhi in zračni, a vendar brez prepiha. Pomembno je, da imajo jagnjeta dovolj kakovostnega suhega nastilja in dovolj krme na razpolago. Na trenutek odstavitve moramo jagnje počasi navajati, tako da postopoma spreminjamo način prehrane in količino določene vrste krme. Zmanjšujemo količino zaužitega mleka ali mlečnega nadomestka in povečujemo količino voluminozne in močne krme. Če jagnjeta napajamo z mlečnim nadomestkom, moramo paziti na temperaturo in količino zaužitega mlečnega nadomestka. Prehladen mlečni nadomestek povzroča krče in driske. Krče in driske pri jagnjetih lahko povzročijo tudi s preslabo zmešanim mlečnim nadomestkom

ali nečistočo (nečiste posode, seski, okužbe iz vimena). Voluminozna krma (seno, otava, silaža) ter žitne mešanice ali koncentradi in voda naj bodo čim boljše kakovosti. Voluminozna krma (kakovostno seno ali paša) vpliva na razvoj prostornine predželodcev, krmila pa deluje na vampno sluznico (spodbujajo razvoj papil). Na voljo pa mora biti tudi dovolj sveže pitne vode, brez katere jagnjeta ne jedo krmil. Tako dosežemo normalno rastno krivuljo po odstavitvi in sposobnost za zauživanje in izkoriščanje krme. Vsi sistemi vzreje morajo torej omogočati razvoj predželodcev, razvoj predželodcev pa določa čas odstavitve. Metode vzreje jagnjet do odstavitve so zreja brez matere, zgodnje odstavljanje in zreja jagnjet s sesanjem do starosti 16 tednov.

• Zreja brez matere

Zreja brez matere je primerena le za mlečne trope, kjer jagnjeta sesajo le prve tri dni, nato jih odstavijo in materino mleko zamenjajo z mlečnim nadomestkom (Zagožen, 1981). Namen tako zgodnjega odstavljanja v specializiranih tropih za prirajo mleka je povečati količino mleka za sirjenje. Vendar pa zrejo brez matere preizkušajo tudi v mesnih tropih, da bi izboljšali reprodukcijske sposobnosti ovc, predvsem skrajšali dobo med jagnjivama (DMJ) (Zagožen, 1981; Napolitano in sod., 2008). Izkazalo se je, da s to metodo zreje ne skrajšamo DMJ v primerjavi z odstavljanjem pri petih do šestih tednih (Zagožen, 1981). Da je vez med materjo in jagnjetom zelo pomembna, so pokazale tudi raziskave Napolitana in sod. (2008), kjer so dokazali

razne anomalije v obnašanju jagnjet, delovanju žlez z notranjim izločanjem ter imunskega sistema. Veliko manjši stres, povezan z odstavitvijo, so imela jagnjeta, ki so bila odstavljena pri starosti 3 mesecev (naravna presušitev) in so lahko vzpostavila vez z materjo (Napolitano in sod., 2008).

• **Zgodnje odstavljanje**

Ta metoda je vedno bolj pogosta v tropih, kjer redijo oplemenjeno jezersko-solčavsko pasmo in manj v tropih z avtohtono jezersko-solčavsko pasmo, predvsem zato, ker lahko ovce prej pripustijo. Ovce poliestričnih pasem se namreč po odstavitvi močno mrkajo in dajejo večja gnezda, kot če jih pripuščamo v času laktacije (Zagožen, 1981). Pri zgodnjem odstavljanju odstavimo 5 do 6 tednov stara jagnjeta. Poznejša odstavitev naj ne bi imela več ugodnega učinka na pojav estrusa in s tem na boljšo plodnost (Zagožen, 1981). To potrjujejo tudi Hulet in sod. (1983), kjer so ugotavljali razliko v plodnosti ovc med skupinami ovc z različnim časom odstavitve, in sicer med odstavitvami jagnjet pri starosti 31, 41 in 80 dni. V primeru, ko so bila jagnjeta rojena v zgodnjem zimskem obdobju in odstavljena pri starosti 31 dni, se je obrežilo več ovc (35,7 %), ki so ponovno jagnjile v poletju, kot pa če so bila jagnjeta odstavljena kasneje, to je pri starosti 41 dni. V tem primeru se je ponovno obrežilo samo 23,6 % ovc. V plodnosti in obdobju med jagnjivama pa niso ugotovili statistično značilnih razlik med skupino ovc, ki so jagnjile poleti (odstavitev pri starosti 80 dni), in ovcami,

Oskrba dvojčkov (Foto: Tomaž Volčič)

ki so jagnjile pozimi (odstavitev pri starosti 31 dni).

• **Zreja jagnjet s sesanjem do starosti 16 tednov**

Taka zreja je najbolj naravna, saj je ovčje mleko najbolj primerna hrana za jagnjeta. Jagnjeta odstavimo pri starosti 16 do 20 tednov (4–5 mesecev), to je ob naravni presušitvi. Ta metoda je primerna za sistem pripuščanja enkrat letno. Pri jezersko-solčavski pasmi je možen pripust tudi pred odstavitvijo, v obdobju laktacije, vendar naj bi bila gnezda potem manjša (Zagožen, 1981; Kompan in sod., 1996).

Pitanje jagnjet

Glede na starost in telesno maso spitanih jagnjet Zagožen (1981) razlikuje (a) hitro pitanje do starosti 3–4 mese-

ceve in telesne mase 30–40 kg, (b) podaljšano pitanje do starosti 6–7 mesecev in telesne mase 40–50 kg ter (c) pitanje kastratov do starosti 10–11 mesecev in telesne mase 50–60 kg. Slednje danes ni več v uporabi, saj naši potrošniki v večini ne marajo težjih jagnjet in je povpraševanje po mladi jagnjetini veliko večje. Podaljšano pitanje pa lahko sledi kateremukoli načinu zreje. Najpogosteje sledi zreji jagnjet na paši.

Pri hitrem pitanju gre za tako imenovano mlečna ali boljše sesna jagnjeta, ki sesajo do starosti 16 tednov oz. do konca laktacije. Tako pitanje je mogoče v hlevu ali na paši. Poleg mleka in sena ali paše so jagnjeta tudi dokrmeljevana. Pri hitrem pitanju izkoristimo intenzivno rast in razvoj mišičja v prvih treh do štirih mese-

cih. V tem času lahko jagnjeta priraščajo več kot 300 g/dan, jagnjeta težjih mesnih pasem pa celo več kot 400 g dnevno (Zagožen, 1981). V raziskavi (Cividini in sod., 2005a), kjer so ugotavljali razlike v klavnih lastnostih med jagnjeti oplemenjene jezersko-solčavske pasme in njenimi križanci, so križanci s šarole pasmo v obdobju od rojstva do zakola priraščali nekoliko hitreje. Povprečen prirast križancev od rojstva do zakola (30 kg, 100 dni) je bil 268 g/dan, jagnjeta oplemenjene jezersko-solčavske pasme pa so v enakem obdobju priraščala 245 g/dan, vendar razlike niso bile statistično značilne.

• **Pitanje sesnih jagnjet na paši**

V večini primerov za zrejo spolni rojenih jagnjet naši rej-

ci uporabljajo tehnologijo reje, kjer jagnjeta pasejo skupaj z materami in jih tudi dokrmljujejo. Za jagnjeta je paša bolj prebavljiva kot seno in zelo bogata z beljakovinami, poleg tega imajo ovce, ki se pasejo, več mleka (Zagožen, 1981). Kljub kakovostni paši, bogati z beljakovinami, pa v njej primanjkuje energije. Mlada jagnjeta imajo še premajhno sposobnosti zauživanja, zato je jagnjetom na paši potrebno dodajati tudi energijsko bogata krmila. Ob dobri in stalni paši je poraba krmil ali žit sorazmerno majhna, odvisna pa je tudi od podnebja in kakovosti paše. Kot dodatek krmila k paši so primerna žita in pesni rezanci. Na paši spitana jagnjeta imajo še posebno dodano vrednost zaradi dobre kakovosti mesa s stališča ugodne maščobnokislinske sestave maščob. Na paši (sveži zeleni travi) vzrejena jagnjeta ima-

jo namreč ugodnejše razmerje n-6/n-3 maščobnih kislin v primerjavi z jagnjeti, spitanimi v hlevu. Prav tako so trupi jagnjet s paše praviloma manj zamaščeni, manj zamaščeni makrokonfeksijski kosi pa so privlačnejši za potrošnika.

- **Pitanje odstavljenih jagnjet na paši**

V tem primeru po odstavitvi jagnjeta še nekaj časa dokrmljujejo, največkrat do telesne mase od 35–40 kg oz. do starosti 4–5 mesecev. Količina krmil je odvisna od kakovosti paše. Za zelo mlada jagnjeta po odstavitvi mora biti paša dovolj mlada in kratka, visoka do 8 cm. Za jagnjeta, ki tehtajo več kot 20 kg, je primerne 8–12 cm visoka paša. Če je paša višja in starejša, je jagnjeta manj pojedjo in zato potrebujejo več krmil. Za dober prirast je potrebno dobro počutje jagnjet. Na pašniku mo-

rajo imeti jagnjeta dovolj sence ali možnost umika v hlad. Planinski pašniki imajo ravno v tem prednost pred drugimi pašniki, ker ni vročine in se jagnjeta več pasejo. Tudi paša je na planinskih pašnikih običajno bolj kakovostna, če je le dovolj (Zagožen, 1981).

Prednost, ki ga ima pitanje odstavljenih jagnjet pred pitanjem sesnih jagnjet, je v tem, da lahko ovce prej pripustimo in skrajšamo dobo med jagnjtvama. Praviloma se stroški prehrane zmanjšajo, saj je neposredna oskrba mladiča s hranilnimi snovmi bolj učinkovita kot oskrba preko materinega mleka.

- **Pitanje sesnih jagnjet pozimi**

V jesenskem in zimskem obdobju rojena jagnjeta poleg materinega mleka dobivajo še seno po volji, od drugega tedna starosti pa dobiva-

jo še krmila po volji. Jagnjeta na splošno pojedjo več sena in manj krmil. Če je mlečnost ovc dobra, seno pa odlično, se dnevni prirasti zaradi tega ne zmanjšajo. Pri pitanju s prirasti okoli 300 g/dan jagnjeta dosežejo okoli 35 kg pri starosti 3–4 mesece (Zagožen, 1981).

- **Pitanje odstavljenih jagnjet pozimi**

Enako kot pri pitanju odstavljenih jagnjet na paši tudi v zimskem času jagnjeta po odstavitvi še nekaj časa dokrmljujejo, največkrat do telesne mase 30–35 kg. Zagožen (1981) navaja, da pri pitanju do telesne mase 30–35 kg dosežemo najboljši uspeh, če krmimo krmila po volji, sena pa le toliko, da zadostuje za dobro prebavo v vampu. Pri odstavitvi naj bi jagnjeta tehtala okoli 15 kg. Za dosežen prirast okoli 300 g/dan pojedjo okoli 250–300 g krmil in 50 g sena. Takšno pitanje je lahko primerno do telesne mase 35 kg, kasneje pa se lahko jagnjeta preveč zamastijo. Zagožen (1982) navaja, da se pri krmljenju s krmili po volji jagnjeta jezersko-solčavske pasme ne zamastijo preveč. Poleg tega je poraba krme za kilogram prirasta najmanjša, klavnost je boljše, meso pa je bolj kakovostno.

» MAG. ANGELA CIVIDINI
Biotehniška fakulteta,
Oddelek za zootehniko

Pitanje jagnjet na paši (Foto: Angela Cividini)

Upravni odbor proti krčenju sredstev za strokovne službe

Na četrti seji upravnega odbora KGZS so njegovi člani oblikovali strokovne odbore in komisije ter se seznanili z aktualnimi temami.

Upravni odbor KGZS (UO) se je 30. novembra sestal četrtič. Člani UO so obravnavali predlog programa dela KGZS in kmetijsko-gozdarskih zavodov ter imenovali strokovne odbore in komisije pri KGZS.

Pri aktualnih vprašanjih so obravnavali predlog sprememb zakona o gozdovih, pobudo za presojo ustavnosti glede prepovedi uporabe tretiranega semena koruze in oljne ogrščice, se seznanili z oceno škode po poplavih ter predlogom zakonodaje na področju varne hrane.

nih služb v okviru KGZS in je sprejel sklep, da se zastavi javno vprašanje ministru in vladi, zakaj se javnim službam v kmetijstvu jemlje več sredstev kot službam v okviru drugih ministrstev, in zahteva, da se službam v kmetijstvu ne jemlje več kot drugim javnim službam.

Izboljšava zakonodaje o varni hrani

Člani UO so obravnavali zakonodajo na področju varne hrane (zakon o varni hrani, veterinarstvu in varstvu rastlin).

tudi še vedno ne opredeljuje sistema združitve vseh podatkovnih baz in rezultatov monitoringa in nadzora, kar je za kmetije zelo neugodno. Tudi del nadzora nad živili ostaja izven pristojnosti nove uprave, zato KGZS meni, da predlagana organiziranost ni dobra.

Proti določenim rešitvam v zakonu o gozdovih

Upravni odbor je izrazil nasprotovanje nekaterim rešitvam, ki jih predvideva sprememba zakona o gozdovih. Sporne so prevoznice, ki jih

Imenovani strokovni odbori

V nadaljevanju je UO oblikoval strokovne odbore in komisije za posamezna strokovna področja in imenoval njihove člane. V mandatnem obdobju 2012 do 2016 bodo delovali naslednji odbori in komisije: strokovni odbor za dopolnilne dejavnosti in razvoj podeželja; strokovni odbor za govedorej; strokovni odbor za prašičerej; strokovni odbor za rejo drobnice; strokovni odbor za perutninarstvo; strokovni odbor za konjerej; strokovni odbor za ribištvo, ribogojstvo in školjkarstvo; strokovni odbor za čebelarstvo; strokovni odbor za poljedelstvo; komisija za sladkorno peso; strokovni odbor za vrtnarstvo; strokovni odbor za sadjarstvo in oljkarstvo; strokovni odbor za vinogradništvo in vinarstvo; strokovni odbor za hmeljarstvo; strokovni odbor za gozdarstvo in lovstvo; strokovni odbor za upravljanje kmetijskih zemljišč, vodnih virov in zavarovanih območij; komisija za vodne vzdrževalnike; strokovni odbor za šolstvo, svetovanje, raziskave in razvoj; strokovni odbor za socialno varnost, kmečko družino, kmetice, podeželsko mladino; strokovni odbor za promocijo, Zeleno deželo in mednarodno sodelovanje; strokovni odbor za kmetijsko politiko in poslovno organiziranost; strokovni odbor za gorsko-višinska območja in območja z omejenimi dejavniki za pridelavo ter agrarne skupnosti.

»MARJAN PAPEŽ

Varčevalni ukrepi za vse enaki!

UO je obravnaval vprašanje financiranja strokovnih služb, ki delujejo v okviru Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije. Napovedano krčenje sredstev močno otežuje že pripravo programa dela služb, še toliko bolj zaskrbljujoče pa je, kako bo z izvedbo. UO KGZS zato ostro nasprotuje znižanju sredstev za delovanje strokov-

Zakon je obetal poenostavitev inšpekcijskega nadzora, kar pa se ni zgodilo. KGZS meni, da zakon v okviru Uprave za varno hrano ne predvideva združevanja obstoječih inšpekcijskih služb in ne združuje pristojnosti inšpektorjev. To za kmete ni ugodno, saj bo nadzor še vedno opravljalo več inšpektorjev. Korak naprej naj bi bil, da naj bi prišli inšpektorji na kmetijo naenkrat. Zakon

predvideva sprememba zakona, saj ta administrativna rešitev ne bo izboljšala nadzora nad prometom, predvsem pa UO KGZS meni, da za sečnjo za lastne potrebe prevoznice niso smiselne. Kot se je izrazil eden članov UO, uvažanje prevoznic zgleda, kot da so kmetje tatovi v lastnih gozdovih. Tudi zaračunavanje stroškov odkazila je za KGZS nesprejemljivo.

Izvajanje regijske certifikacije gozdov PEFC v letu 2012

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije se kot regijski predstavnik intenzivno pripravlja na prvo presojo postopkov izvajanja regijske certifikacije PEFC.

Prva presoja KGZS s strani certifikacijskega organa bo predvidoma januarja v letu 2013. Presoja bo potekala hkrati z nacionalno potrditvijo oziroma akreditacijo certifikacijskega organa. Upamo, da bo certifikacijski organ uspešno preстал akreditacijo, KGZS pa presojo, s čimer bo regijska certifikacija gozdov PEFC tudi dejansko zaživila.

Tako bodo KGZS in s tem avtomatično tudi v regijsko certifikacijo vključeni lastniki gozdov pridobili dolgo pričakovani certifikat za trajnostno gospodarjenje z gozdovi. Vse več je namreč lastnikov gozdov, od katerih kupci zahtevajo certifikat, da je les pridobljen iz trajnostno gospodarjenih gozdov.

Strokovno izobraževanje na temo certifikacije gozdov in izvora sledljivosti lesa PEFC

Že konec leta 2011 je KGZS sklenila pisni sporazum z Zavodom za gozdove o sodelovanju na področju certifikacije gozdov PEFC in vzpodbujanju trajnostnega gospodarjenja z gozdovi. Podoben sporazum je bil dogovorno sklenjen tudi s kmetijsko svetovalno službo in Zvezo lastnikov goz-

dov. Za vse te in ostale zainteresirane je KGZS v februarju 2012 organizirala strokovno izobraževanje na temo certifikacije gozdov in izvora sledljivosti lesa, ki se ga je udeležilo 109 udeležencev. Tudi v naslednjih letih KGZS načrtuje izvedbo vsaj enega takega dogodka.

Vzpostavitev računalniške baze pristopnikov

Za potrebe vodenja baze podatkov lastnikov gozdov, ki so vstopili v regijsko certifikacijo gozdov PEFC, je KGZS vzpostavila računalniško aplikacijo. V ta računalniški program se vnese vse zahteva-

ne podatke o lastnikih, ki so se izjavili za vstop v regijsko certifikacijo gozdov PEFC. Iz teh evidenc lahko povzamemo, da je k regijski certifikaciji gozdov do sedaj pristopilo 314 lastnikov gozdov, ki posedujejo nekaj več kot 9300 hektarov gozda na 4387 parcelah. Največ pristopnikov je iz osrednje Slovenije in Podravja, najmanj pa s Primorske, Notranjske in Prekmurja. Veliko prijav je prispelo nepopolnih. Če je le bilo mogoče, smo jih sami dopolnili, v nasprotnem primeru smo prijavitelje pozvali k dopolnitvi izjave. Največ nedoslednosti pri izpolnjevanju izjave o vstopu je bilo pri vpisu solastniških deležev po posameznih parcelah in podpisovanju izjave o vstopu. Vsak lastnik mora namreč prostovoljno vstopiti k regijski certifikaciji gozdov PEFC, kar velja tudi za lastnike solastniškega deleža, ne glede na to, ali živijo v skupnem gospodinjstvu ali ne. V primeru, da so bili v izjavi o vstopu navedeni podatki o solastnikih in solastniški deleži, smo v Seznam pristopnikov vpisali samo tiste lastnike gozdov, ki so izjavo tudi podpisali. V primeru, da v izjavi ni

bila izpolnjena rubrika glede solastniških deležev, smo vlogo dopolnili s podatki iz elektronske zemljiške knjige.

Vse, ki se nameravate prijaviti v regijsko certifikacijo PEFC, naprošamo, da izjavo o vstopu v sistem regijske certifikacije gozdov PEFC skrbno preberete in jo v celoti izpolnite z vsemi zahtevanimi podatki, da ne bi prišlo do kakršnihkoli zapletov in dodatnega dela. Vse solastnike, ki boste navedeni v izjavah, pa naprošamo, da se pod izjavo tudi podpišete, ker bomo v regijsko certifikacijo gozdov PEFC vključili samo podpisane lastnike gozdov, ki so na ta način potrdili prostovoljni vstop v sistem.

Kontrola trajnostnega gospodarjenja z gozdovi

KGZS mora kot regijski predstavnik med drugim nadzorovati izvajanje trajnostnega gospodarjenja z gozdovi pri lastnikih gozdov, ki so vključeni v regijsko certifikacijo gozdov PEFC. Zato je KGZS v letu 2012 izvedla kontrolo

trajnostnega gospodarjenja z gozdovi pri 16 pristopnikih, ki so bili naključno izbrani po velikostnih razredih za gozdno posest. Pri kontroli se je najprej obiskalo pristojno krajevno enoto Zavoda za gozdove Slovenije, ki razpolaga z načrti in evidencami za trajnostno gospodarjenje z gozdovi, in se seznanilo z podatki o gospodarjenju z gozdom in posebnostmi za konkretno gozdno posest. Nato se je obiskalo še lastnika gozda oziroma upravljavca, pri čemer se je pregledalo dokumentacijo o gospodarjenju z gozdno posestjo in gozdno posest, izpolnilo vprašalnik glede trajnostnega gospodarjenja z gozdom ter napisalo Zapisnik o skladnosti izvajanja zahtev trajnostnega gospodarjenja z gozdovi z določili slovenske sheme za certifikacijo gozdov. Ker je izvajanje večine del za trajnostno gospodarjenje z gozdovi že pod budnim očesom Zavoda za gozdove Slovenije, smo pri nadzoru malo več podarka dali varnemu delu v gozdu, usposobljenosti lastnikov, ki sami delajo v gozdu, njihovi opremljenosti z zaščitnimi sredstvi ter načinu najemanja delavcev, ki so nudili konkretne gozdarske storitve. Predvsem nas je zanimalo, če so lastniki, ki sami delajo v gozdu, ustrezno usposobljeni in imajo tečaje iz varnega dela v gozdu, NPK ali formalno gozdarsko izobrazbo, če so ustrezno opremljeni z zaščitnimi sredstvi (čelada, gozdarski čevlji z zaščitno kapico, protivrezne hlače, rokavice) in jih pri delu v gozdu tudi pravilno uporabljajo. Pri tistih lastnikih gozda, ki jim dela v gozdu izvaja drugi, nas je predvsem zanimalo, na kakšen način naje-

Večji gozdni lastniki bi morali izdelati posestni načrt in tako zagotoviti ekonomsko učinkovito in trajnostno gospodarjenje z gozdno posestjo.

majo gozdne delavce oziroma so z njimi sklenili tudi ustrezne pogodbe.

Zaključne ugotovitve pri kontroli trajnostnega gospodarjenja z gozdovi

Po naših ugotovitvah so se do sedaj vključili v sistem regijske certifikacije gozdov PEFC lastniki gozdov, ki skladno z gozdarskimi načrti in odločbami Zavoda za gozdove zgledno gospodarijo s svojim gozdom. Vsi, ki smo jih kontrolirali in v svojem gozdu večino del opravijo sami, tudi sodelujejo z Zavodom za gozdove pri izdelavi gozdnogojitvenih načrtov in označevanju drevce za posek. Z izjemo ene lastnice ob kontroli nobeden ni imel izdelanega posestnega načrta za svojo gozdno posest. Ali drugače povedano: lastniki niso natančno vedeli, koliko gozdni posesti in katera dela morajo nujno opraviti za dose-

go ciljev iz gozdnogojitvenega načrta.

Razen enega lastnika imajo vsi lastniki ali upravljavci gozdov, ki so bili kontrolirani in sami delajo v gozdu, opravljen tečaj iz varnega dela z motorno žago. Nekateri so pridobili tudi NPK za sekača, traktorista in gojitelja in se profesionalno ukvarjajo z gozdarstvom. Več kot polovica jih, če le morejo, obiskuje vse tečaje ZGS, ne samo tiste glede varnega dela v gozdu.

Pri kontroli so bili vsi, ki sami delajo v gozdu, ustrezno opremljeni z zaščitnimi sredstvi. Le njihova uporaba, predvsem varnostne čelade, ni vedno dosledna.

Omenimo naj še, da je pri lastnikih, ki za delo v gozdu uporabljajo drugo delovno silo, najobičajnejša oblika medsosedska pomoč, ko jim dela v gozdu opravijo sorodniki ali prijatelji oziroma jim izvedejo samo posamezna opravila, npr. spravilo lesa. Tisti, ki najamejo profesionalne delavce, imajo z njimi sklenjene

pogodbe, katere pa, po besedah kontroliranih lastnikov, profesionalni delavci neradi sklenejo.

Priporočila za izboljšanje trajnostnega gospodarjenja z gozdovi

Lastniki gozdov ali njihovi upravitelji bi se morali pogosteje udeleževati dogodkov s področja gozdarstva in nadgraditi svoje znanje, tako glede varnega dela v gozdu kot tudi ostalih elementov trajnostnega gospodarjenja z gozdovi.

Ustrezno zaščitno opremo je potrebno dosledno uporabljati skladno z navodili proizvajalca.

Pri večjih gozdnih lastnikih priporočamo izdelavo posestnega načrta z namenom gospodarnejšega in ekonomsko bolj učinkovitega trajnostnega gospodarjenja z gozdno posestjo.

» EGON REBEC

Predlog sprememb Zakona o gozdovih

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije nasprotuje zaračunavanju stroškov postopka odkazila lesa lastnikom gozdov in ne vidi potrebe po dodatni birokratizaciji spremljanja prometa z lesom.

Ministrstvo za kmetijstvo in okolje (MKO) je pripravilo predlog sprememb Zakona o gozdovih, ki naj bi ga sprejeli po hitrem postopku. V predlogu sprememb so tudi nekateri predlogi, s katerimi se Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije (KGZS) ne strinja oziroma meni, da so možne druge, primernejše rešitve.

Za Kmetijsko gozdarsko zbornico Slovenije (KGZS) sta namreč sporna 10. in 11. odstavek 4. člena, ki govorita o zaračunavanju stroškov postopka ob skupni izbiri drevja za posek (odkazilo). Predvideni stroški plačila naj bi bili pavšalni in naj bi se nanašali na posamezno izdano odločbo o odobritvi poseka izbranih dreves. Stroški za odkazilo do 10 m³ naj bi bili 10 evrov, za odkazilo do 20 m³ 15 evrov, do 50 m³ 20 evrov, do 100 m³ 30 evrov, do 500 m³ 40 evrov in za posek

nad 500 m³ 50 evrov. KGZS se s predvidenim zaračunavanjem ne strinja.

Zaračunavanje stroškov izbire dreves lastnikom gozdov je nesprejemljivo tudi zaradi tega, ker lastniki nimajo druge možnosti. Skupna izbira je obvezna, le-to pa lahko opravi samo uslužbenec Zavoda za gozdove Slovenije v upravnem postopku. Takšen način plačila odločb ne vodi h krepitvi odnosov med lastniki gozdov in javno gozdarsko službo. Ravno tako vodi k pasivnemu pristopu do lastnika, proaktivni pristop bo potisnjen v ozadje.

KGZS ima pomisleke tudi do predloga, ki ga opredeljuje 1. odstavek 6. člena, ki govori o tem, da mora lesne sortimente spremljati prevoznik (prevoznica). Predlog zakona predvideva, da morajo imeti prevoznico vsi tisti lesni sortimenti, ki se dajejo prvič na trg, tisti, ki so namenjeni začasnemu skladiščenju, in tudi ves les, namenjen za lastno uporabo.

Nikakor ni sprejemljivo, da bo potrebna prevoznica tudi za les, namenjen domači porabi (les za kurjavo, gradbeni les ...), saj evropska uredba o določitvi obveznosti gospodarskih subjektov, ki dajejo na trg lesne proizvode, tega ne zahteva niti ne določa. Govori le o lesu, ki se daje prvič na trg, les za domačo porabo pa ne gre na trg. Po predlogu zakona bo na tem področju pri nas zahtevano od lastnika več, kot bi bilo potrebno gle-

V Sloveniji tudi zasebni gozdovi nudijo vsem prebivalcem neprecenljive vrednote. (Foto Tatjana Čop)

de na evropsko uredbo.

To tudi ni v skladu s 15. načelom uredbe, ki govori: »... da bi se izognili nepotrebnim upravnim obremenitvam, bi moral sistem potrebne skrbnosti veljati le za tiste gospodarske subjekte, ki les in lesne proizvode dajejo prvič na notranji trg ...«, 18. načelo uredbe pravi: »... da bi preprečili nepotrebno upravno obremenitev, bi bilo treba določiti, da gospodarskim subjektom, ki že uporabljajo sisteme ali postopke, ki so v skladu z zahtevami te uredbe, ni treba vzpostaviti novih sistemov ...«.

Pri nas že imamo sistem odločb, torej novega sistema ne bi bilo treba vzpostavljati. Za potrebe ureditve notranjega trga bi obstoječi sistem lahko le nadgradili, brez uvedbe dodatnega dokumenta. Uvedba sistema

prevoznic bi povzročila le dodatno birokratsko obremenitev in dodatne stroške tako za lastnika kot tudi za trgovce z lesom. Lastnik bi moral prevoznico dostavljati kupcu lesa, ki bi bil zavezan poročanju. Lastnik gozda pa bi moral celo v primeru priprave drv za domačo rabo pisati prevoznico za prevoz domov in to poročati Zavodu za gozdove Slovenije.

Tudi predlog 2. odstavka 5. člena, da tovrstne določbe ne bodo veljale za gozdno-lesne sortimente, če se uvažajo iz tretjih držav ali vnašajo iz drugih držav članic Evropske unije, je težko razumljiv. Namen te uredbe je bil namreč ravno v preprečitvi dostopa nelegalno posekanega lesa na trg.

» ANDREJ ANDOLJŠEK

V Sloveniji je 75 odstotkov zasebnih gozdov. To, kar nudijo ti gozdovi vsem državljanom Slovenije, je neprecenljive vrednosti (prost dostop, rekreacija, nabiralništvo, lov ...).

Zaradi širšega javnega pomena gozdov si zasebni lastniki gozdov zaslužijo brezplačne storitve javne gozdarske službe, še posebej v delu označevanja dreves, ki je zakonsko opredeljeno kot obvezno.

Srečanje pravnikov agrarnih skupnosti

Na Kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije je v torek, 20. novembra 2012, potekalo srečanje odvetnikov in pravnih strokovnjakov, ki se ukvarjajo s (pravno) problematiko agrarnih skupnosti v Sloveniji.

Po uvodnem nagovoru Gašperja Cerarja iz KGZS sta 17 udeležencev pozdravila še soorganizatorja Tine Premrl iz Gozdarskega inštituta Slovenije in Matjaž Andrejašič iz Združenja predstavnikov agrarnih skupnosti Slovenije, prav tako pa tudi Anton Može, predsednik Združenja predstavnikov agrarnih skupnosti Slovenije, in Rudi Šimac, starosta agrarnih skupnosti v Sloveniji, ki je kratko orisal zgodovinski razvoj agrarnih skupnosti.

V duhu priprave novega zakona o agrarnih skupnostih smo se na srečanju ukvarjali s pravnimi težavami, ki izhajajo iz trenutne zakonodaje, in se pogovorili o možnih rešitvah, ki bi jih morala zasledovati nova pravna ureditev agrarnih skupnosti.

Vračanje premoženja

Glavno težavo pri vračanju premoženja in premoženjskih pravic naj bi predstavljalo dejstvo, da se je premoženje agrarnim skupnostim vračalo drugače, kot je bilo odvzeto. Premoženje, ki je bilo nekdanje vezano na vsakokratnega lastnika kmetije, uporabljalo pa se ga je v duhu skupnosti, se je vračalo posameznikom kot solastnina ali skupna lastnina. Pravila Stvarnopravnega zakonika (v nadaljevanju: SPZ)

lastniška upravičenja urejajo drugače kot pravila in statuti agrarnih skupnosti oziroma drugače, kot so agrarne skupnosti nekoč delovale. Po mnenju zbranih država trenutno napačno ureja pravna razmerja, ki so do nacionalizacije leta 1947 potekala v skladu s statuti in pravili agrarnih skupnosti.

Odškodnina za nevrnjeno premoženje

Udeleženci so izpostavili težavo pri uporabi 10. člena Zakona o ponovni vzpostavitvi agrarnih skupnosti ter vrnitvi njihovega premoženja in pravic (ZPVAS), ki določa možnost zahtevati odškodnino po splošnih odškodninskih predpisih. Ugotavljajo, da je sodna praksa o odškodninski obveznosti zelo pestra, žal pa ne poenotena. Težavo naj bi predstavljal tudi rok za podajo odškodninskega zahtevka; sodišča si niso enotna, ali je zastaralni rok splošni petletni ali desetletni.

Zapleta se pri aktivni legitimaciji – določitvi osebe, ki je upravičena podati odškodninski zahtevek. Sodišča pokojnikom, ki so v primeru neizvedenega dedovanja vpisani kot solastniki premoženja, ne priznavajo pravne sposobnosti; zahtevajo izvedbo dedovanja, šele nato dovolijo odškodninski postopek.

Nekatere agrarne skupnosti so želele odškodninsko tožbo sprožiti kot agrarna skupnost, vendar sodišče v večini primerov zaradi dejstva, da agrarna skupnost ni pravna oseba (2. člen ZPVAS), takšne tožbe ni sprejelo. V redkih primerih je sodišče agrarni skupnosti kot tožniku za odškodnino priznalo pravno subjektiviteto po 76. členu Zakona o pravnem postopku.

Rok za ponovno vzpostavitev

Glede roka za ponovno vzpostavitev agrarnih skupnosti je bilo tudi na tem srečanju predlagano, naj se rok 30. junij 2001 ponovno podaljša. Razlog za podaljšanje naj bi bil v dejstvu, da so agrarne skupnosti potrebovale več let, da so zbrale celotno dokumentacijo, ki bi omogočala ponovno vzpostavitev.

Občina kot solastnica agrarne skupnosti

Po izkušnjah razpravljajočih veliko težavo predstavljajo občine, ki so solastnice premoženja v agrarni skupnosti. Do solastnine so prišle v skladu z 8. členom ZPVAS, in čeprav je v istem členu določeno, da bi morale dati premoženje v upravljanje vaški oziroma krajevni skupnosti, na območju katere te nepremičnine ležijo, do tega v večini primerov ni

prišlo. Po besedah udeležencev razprave se dogaja celo, da občina kot solastnik prodaja celotno agrarno skupnost, nadalje občina premoženje prenaša na državo, v upravljanje Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS in podobno. Slednje dejavnosti občin so popolnoma v nasprotju z duhom in namenom agrarnih skupnosti, ki so bile ustanovljene za prebivalce določenega območja in dane v uporabo vaščanom. Predlagano je bilo, naj občine svoj del premoženja (lastniško) prenesejo na agrarno skupnost, naj se razdeli po deležih članov agrarne skupnosti (fizičnih oseb).

Uporaba pravil in statutov za upravljanje s premoženjem

Obširneje je bila komentirana zamisel, naj veljajo pravila in statuti agrarnih skupnosti in ne določbe SPZ glede upravljanja s solastnino oziroma skupno lastnino. Udeleženci so pojasnili primer ureditve v Avstriji, kjer se s premoženjem razpolaga zgolj po pravih in statutih agrarnih skupnosti, ki določajo kvorum za sprejem odločitev. Pri odločanju je prisoten notar, »nezadovoljnim« z izidom glasovanja pa so na voljo izpodbijne tožbe. Manjkajoči del soglasja bi lahko nadomestil tudi sklep sodišča.

Nove izjeme ali pravna oseba?

Poudarjeno je bilo, da je določene pravne posle po sedanjih ureditvi v 11. členu ZPVAS mogoče skleniti z nižjim deležem soglasja solastnikov, kot je to določeno v SPZ (75 % namesto 100 %). Pravnim poslom, ki so v javnem interesu in iz tega razloga lahko odstopajo od splošne ureditve solastnine, bi lahko priključili še nabor drugih pravnih poslov, npr. stavbno pravico. Tudi za nove izjeme bi bilo potrebno izkazati javni interes in utemeljiti odstop od klasičnih stvarnopravnih pravil.

Druga zamisel glede upravljanja s premoženjem je agrarna skupnost kot pravna oseba. Z vidika pravne varnosti bi bilo smiselno, da so agrarne skupnosti »posebne vrste« pravne osebe (sui generis). Sedanji solastniki bi svoj delež prenesli na agrarno skupnost pravno osebo in v zamenjavo pridobili upravljavska upravičenja. O takšnem preoblikovanju bi se morali solastniki agrarne skupnosti seveda sami odločiti.

Nujni deleži

Udeleženci so ugotavljali, da se dediči običajno dogovorijo o dedovanju premoženja nekdanjega člana agrarne skupnosti, ki mu je bil delež vrnjen, in tako premoženje deduje zgolj ena oseba, druge pa se nujnemu deležu odpovedo ali pa se s prevzemnikom kmetije dogovorijo o drugačnem izplačilu deleža po pokojniku in ne zahtevajo nujnega deleža po ZPVAS in Zakonu o dedovanju. S tem se realizira načelo, po katerem so delovale nekdanje agrarne skupnosti: premoženje je ostalo v družini, saj so

se dediči dogovorili o enem nasledniku kmetije in deleža v agrarni skupnosti.

V situacijah, ko se nujni dedič nujnemu deležu ne želi odpovedati (oseba, ki je sicer dedič, a ni član agrarne skupnosti, lahko deduje le nujni delež v gotovini v skladu z 8. členom ZPVAS), običajno nastopijo finančne težave. V konkretnih primerih namreč nujni delež lahko predstavlja zneske, ki ne samo začasno ohromijo, ampak celo popolnoma onemogočijo poslovanje kmetije osebe, ki je delež agrarne skupnosti dobila v naravi. Ob tem je bilo predlagano, naj se višina nujnega deleža omeji na finančno sposobnost izplačevalca nujnega deleža (podobno kot, sicer zgolj za ročnost izplačila, to določa Zakon o dedovanju kmetijskih gospodarstev).

Cenitev premoženja

Težavo predstavljajo tudi cinitve premoženja agrarne skupnosti, ki se izvajajo za namene izračuna nujnih deležev: sodišče upošteva oceno vrednosti premoženja Geodetske uprave RS (GURS), nadalje postavi cenilca ali celo več cenilcev, vrednosti nepremičnin pa se po konkretnih cenitvah lahko razlikujejo za več 100 %. Razpravljajoči so opozorili, da mora cenilec pri cinitvi agrarne skupnosti upoštevati malus solastnine oziroma skupne lastnine; premoženja se ne da uporabljati kot stvar, ki ima zgolj enega lastnika, temveč se o uporabi odloča z določenim kvorumom. Posredovana je bila zamisel o enotni, posebni metodologiji za ocenjevanje premoženja, ki je del agrarne skupnosti.

Do nedavnega so cinitve premoženja agrarne skupno-

sti predlagale osebe, ki so zahtevale nujne deleže (plačale tudi predujem za delo cenilca). Po najnovejši sodni praksi sodišče meni, da se morajo upoštevati ocene GURS (ki nepremičnine agrarnih skupnosti ocenjujejo na zelo visoke zneske), sicer naj pa člani agrarne skupnosti dokažejo drugače. Stroški so se tako prevalili na člane agrarnih skupnosti.

Ponovna ustanovitve agrarnega komisarja

V pogovoru je prevladovalo mnenje, da je bil agrarni komisar smiseln institut v časih, ko se je premoženje delilo, saj je imel pristojnost odločanja o sporih na prvi stopnji, danes pa ni več potreben. Upravni nadzor nad izvajanjem predpisov o agrarnih skupnostih bi lahko prevzel upravni organ, npr. ministristvo, pristojno za kmetijstvo. Pri odločanju o upravljanju s premoženjem bi lahko spoštovanje kvoruma iz statuta ali pravil agrarnih skupnosti zagotavljal notar.

Druge pravne problematike v agrarnih skupnostih

Med točko razno so udeleženci izpostavili težave (tehnične in finančne), ki jih je prinesel nov sistem elektronske zemljiške knjige. Aplikacija zemljiške knjige naj bi imela težavo s sprejemanjem zahtevka po vpisu skupne lastnine, saj je potrebno zahtevke večkrat posredovati, preden ga sistem sprejme. Nova verzija zemljiške knjige nadalje ne omogoča izvedbe določbe 12. člena ZPVAS, ki določajo, da se v lastninski list vpišejo ime agrarne skupnosti ter deleži fizičnih oseb.

Za konec

V začetku oktobra 2012 je bila na Ministrstvu za kmetijstvo in okolje imenovana delovna skupina za pripravo osnutka zakona, ki bi celostno urejal agrarne skupnosti. Informacije, zbrane na srečanju pravnikov agrarnih skupnosti, bodo uporabljene pri pripravi novih predpisov.

» GAŠPER CERAR

Ekološko vino

Do letošnjega leta je veljalo, da na ekološki kmetiji lahko pridelamo le ekološko grozdje. Vino pa je bilo deklarirano kot »vino iz ekološko pridelanega grozolja«. Nova uredba končno ureja tudi to področje.

Spomladi letos se je zaključil dve leti dolg proces usklajevanja dopolnitve Uredbe 889/2008, ki je postavil pravila za ekološko vinarstvo. Stalni odbor za ekološko pridelovanje (SCOF) je dosegel dogovor o novih pravilih EU za ekološko vino. Vinski sektor je bil še edini, ki ga pravila o standardih ekološkega kmetijstva niso pokrivala v celoti. Čeprav že obstajajo pravila za »vina, proizvedena iz ekološkega grozolja«, pa ta doslej niso pokrivala celotnega postopka od grozolja do vina oziroma vinarske prakse.

Z novo uredbo (Izvedbena uredba komisije (EU) št. 203/2012), ki se uporablja od letošnje trgovine dalje, bodo proizvajalci ekološkega vina na označbi svojih vin lahko uporabljali izraz »ekološko vino«. Na označbah bo moral biti tudi ekološki logotip EU in šifra certifikacijskega organa, ki kontrolira pridelavo. Označbe morajo seveda upoštevati tudi ostala pravila za označevanje vin. Z novimi pravili se izboljšuje transparentnost v tem sektorju. Upoštevane so tudi želje potrošnikov. Predlagatelji pričakujejo, da se bo s tem okreplil položaj evropskih ekoloških vin na svetovnem trgu. Ostale proizvajalke vin, kot so ZDA, Čile, Avstralija in Južna Afrika, že imajo postavljene standarde za ekološka vina.

Nova pravila o ekološkem vinarstvu uvajajo tehnično definicijo ekološkega vina,

ki je skladna s cilji in načeli ekološke pridelave in predelave. Ekološko vino se sme proizvajati le iz ekološko pridelanega grozolja z uporabo dovoljenih enoloških tehnik in snovi. Njihov izbor temelji na evropski uredbi, ki določa proizvode vinskega sektorja, in njenih izvedbenih dokumentih. Med tehnikami so izbrane tiste, ki najmanj vplivajo na sestavo vina, temeljijo na naravnih procesih in na snoveh ekološkega izvora.

Prepovedana je uporaba enoloških postopkov in obdelav, kot so delno zgoščevanje z ohlajanjem, razžvepljevanje, obdelava z elektrodializo, delna dealkoholizacija vina ali obdelava s kationskimi izmenjevalci. Tudi drugi enološki postopki lahko potekajo le pod določenimi pogoji. Temperatura pri toplotni obdelavi ne sme preseči 70 °C. Pri filtraciji in centrifugiranju so dovoljeni filtri z velikostjo por, ki ne sme biti manjša od 0,2 mikrometra. Postopki, kot so toplotna obdelava, uporaba anionskih izmenjevalnih smol in reverzibilna osmoza, so sicer dovoljene, vendar bo Evropska komisija upravičenost uporabe ponovno pregledala do leta 2015 in predlagala prepoved ali spremembe.

V času usklajevanja so se mnenja najbolj kresala okoli dovoljene vsebnosti žveplovega dioksida. Dežele okoli Sredozemskega morja so zagovarjale čim nižje dovoljene vsebnosti. Celinski pridelovalci pa so želeli čim višje dovoljene stopnje. Kompromis, ki so ga dosegli, je tak, da vsebnost žveplovega dioksida ne sme preseči 100 miligramov na liter pri rdečih vinih z vsebnostjo preostalega sladkorja manj kot 2 grama na liter. Bela in rose vina smejo imeti do 150 miligramov žveplovega dioksida na liter, kar je znižanje za 50 miligramov v primerjavi s splošnimi predpisi. Za vsa ostala vina velja, da se največja dovoljena vsebnost žveplovega dioksida zmanjša za 30 miligramov na liter. V uredbi je zapisan tudi člen o izjemi, ki v primerih, ko je zaradi vremenskih razmer ali okužbe ogrožena letina, vinarji uporabijo večje količine žvepla. To izjemo mora odobriti pristojni organ države članice, vinar pa mora hraniti dokazila o upravičenosti do izjeme.

Pri izboru kvasovk in sredstev za bistrenje (želatina, rastlinske beljakovine, želatina ribjih mehurjev ali tanini) morajo ekološki vinarji posegati po snoveh, ki so ekološkega porekla. Uporaba bakrovega sulfata za odstranjevanje napak v okusu in vonju vina je izjemoma dovoljena le do leta 2015.

Na osnovi uredbe se vina, pridelana po teh pravilih, lah-

ko imenujejo »ekološko vino« in morajo biti označena z evropskim znakom za ekološko kmetijstvo. Če je bil za vino preteklih letnikov že uporabljen postopek proizvodnje v skladu s to uredbo, ga lahko vinar označi in da v prodajo kot »ekološko vino«. Obenem mora hraniti dokazila o postopku proizvodnje po merilih za ekološko vino. Če teh ni, se sme vino preteklih letnikov še vedno prodajati kot »vino iz ekološkega grozolja«, vendar ni upravičeno do uporabe evropskega znaka za ekološko kmetijstvo.

V Sloveniji se je v času usklajevanja evropske zakonodaje oblikoval standard za ekološko vino pod okriljem Zveze združenj ekoloških kmetov Slovenije oziroma njihove znamke za ekološke proizvode Biodar. Pravila se nekoliko razlikujejo od evropskih in so pri mnogih merilih strožja.

» DR. JANKO RODE

Nujna preureditev hlevov za rejo plemenskih svinj

Za prašičerejske kmetije se s 1. januarjem 2013 izteka obdobje prilagoditve reje plemenskih svinj v individualnih boksih.

Skladno z zahtevami navzkrižne skladnosti bo v rejah, kjer je stalež v čredi več kot 10 plemenskih svinj, potrebno v času od četrtega tedna brejosti do teden dni pred prasitvijo imeti urejeno skupinsko rejo.

Zahteve navzkrižne skladnosti so povezane z neposrednimi plačili in kšitve zahtev navzkrižne skladnosti se odražajo z odbitki neposrednih plačil. Zaradi tega je smiselno, da se v hlevih uredijo zahteve dobrega počutja živali s preureditvijo hlevov. V rejah s staležem do 10 plemenskih svinj so dovoljeni individualni klasični boksi, v katerih je živalim omogočeno obračanje.

Kako preurediti individualne bokse v skupinske?

Dejansko je potrebno na vsaki kmetiji videti notranjo postavitev boksov in na podlagi razpoložljivega prostora poiskati primerno rešitev. Lzhodišče

iz zakonodaje je, da moramo zagotoviti po plemenski svinji 2,25 m² površine, za plemenske mladice pa 1,64 m². Najkrajša stranica boksa je

Krmljenje na tla

2,4 m. Priporočljivo pa je, da je dejanska površina večja, ker s tem zmanjšamo možnost pretepanja živali in vzpostavijo dominantnega reda med živalmi. Največ pretepanja in prerivanja živali je med žrtjem, zato tudi temu primerno preurejamo bokse. Dodatno pa moramo zagotoviti potrebo

po ritju in žvečenju, da s tem zmanjšujemo medsebojne poškodbe živali. Za ta namen je idealna uporaba kakovostne slame, ki jo dajemo v bokse na

krmo s tal in pri tem načinu je tudi manj pretepanja in prerivanja. Zaželeno pa je, da je v takšnem boks skupna površina okrog 3 m² na žival.

Varianta krmnih pregrad pri koritu

Kjer je možno preurediti bokse tako, da odstranimo pregrade individualnih boksov in krmimo v korita, je potrebna preureditev na takšen način, da ohranimo pregrade pri koritu. Pregrade preprečujejo pretepanje med žrtjem. Po možnosti zagotovimo še površino za izpust živali iz boksa.

Pri koritu je dovolj 50 cm

Dvižne pregrade, ki so spuščene v času krmljenja

razpolago za ritje in žvečenje.

Varianta talnega krmljenja

Najmanj zahtevna preureditev boksov je varianta talnega krmljenja. V tem primeru skupino živali krmimo na tla. Del boksa ima polna tla in v tem delu krmo posipamo neposredno na tla. Plemenske svinje žrejo

širine korita po živali, pregrade pa so lahko krajše, ker služijo samo manjšemu pretepanju in poškodbam med žrtjem.

Varianta treh površin boksa

Najbolj idealna rešitev je zagotoviti tri površine boksa: krmni del, tekališče za blatenje in ležalni del. V tem primeru ima

Dodajanje slame v bokse za potrebe žvečenja in ritja

Boks s tremi površinami (krmna, tekališče, ležalna)

jo živali na razpolago tri površine. Pri koritih so pregrade, ki preprečujejo medsebojno napadanje, in v tem delu so polna tla. Tekališče ima praviloma rešetkasta tla, cenejša varianta je tekališče s polnimi tlemi z uporabo nastilja. V tem primeru strojno odstranjujemo gnoj s površine tekališča. Ležalni del je urejen s polnimi tlemi in nastiljem.

S prispevkom želim opozoriti na potrebno preureditev hlevov za rejo plemenskih svinj v smislu dobrega počutja živali in zahtev nav-

zkrižne skladnosti, ki stopajo v veljavo s 1. januarjem 2013. Podrobne mere in možnosti preureditve je potrebno v posameznem hlevu poiskati in izrisati. V kmetijski svetovalni službi vam lahko svetujemo, kako preurediti bokse za plemenske svinje skladno z zahtevami zakonodaje.

» PETER PRIBOŽIČ
KGZS – Zavod Ptuj
» FOTO: WIEDMANN

IZOBRAŽEVANJE

KGZS - Kmetijsko gozdarski zavod Ljubljana

Dodatne informacije dobite na telefonu: 01 513 07 18. * (N) izvajalci so notranji, (Z) izvajalci so zunanji.

Datum	Naslov	Vrsta	Lokacija	Ura	Ur izobraževanja	Predavatelj(i)*
8. 1. 2013	Prirjeja mleka	KOP – predavanje	Gostilna Jurca, Podlipa 44, Vrhnika	10.00	2	Jasmina Slatnar (N)
10. 1. 2013	Sonaravna reja domačih živali	KOP – predavanje	Restavracija Marof, Rožna ulica 39, Kočevje	9.00	4	Jasmina Slatnar in Tone Zavodnik (N)
15. 1. 2013	Sonaravna reja domačih živali	KOP – predavanje	Restavracija Marof, Rožna ulica 39, Kočevje	9.00	4	Jasmina Slatnar in Tone Zavodnik (N)
17. 1. 2013	Pridelovanje semen za lastno uporabo na kmetiji	KOP – predavanje	Kulturni dom, Mlinše 12	9.00	4	Ana Ogorelec (N)
21.–28. 1. 2013	Živinorejec	Ne velja za KOP – predavanje in prikazi	Osemenjevalni center, Cesta v Bonovec 1, Medvode	Vsaki dan od 9.00 do 15.00	7 dni	Kolegi KGZS – Zavod LJ
22. 1. 2013	Prvo srečanje zelenjadarskega krožka - Pridelovanje semen za lastno uporabo na kmetiji	KOP – predavanje	Občina Litija, velika sejna soba, Jerebova ulica 14, Litija	10.00	4	Ana Ogorelec (N)
25. 1. 2013	Talni in skladiščni škodljivci v pridelavi poljščin	KOP – predavanje	KS Dob, Ul. 7. avgusta 7, Dob	9.00	4	Damjana Iljaš (N)
29. 1. 2013	Paša krav dojilj	KOP – predavanje	Osnovna šola Ivana Cankarja, Tržaška c. 1, Vrhnika	19.00	4	Dr. Tone Vidrih (Z)
29. 1. 2013	Predavanja o zelju in ocenjevanje kislega zelja	KOP – predavanje	BF, Jamnikarjeva 101, Ljubljana	10.00	4	Združenja za integrirano pridelavo zelenjave (Z)
1. 2. 2013	Zakaj moja krava ni breja; Zakaj mečemo denar skozi hlevska vrata	KOP – predavanje	KS Dob, Ul. 7. avgusta 7, Dob	9.00	4	Janez Kunc (N)

Datum	Naslov	Vrsta	Lokacija	Ura	Ur izobraževanja	Predavatelj(i)*
5. 2. 2013	Nova EKP 2014–2020	KOP – predavanje	Osnovna šola Ivana Cankarja, Tržaška c. 1, Vrhnika	19.00	4	Tomaž Cunder (Z)
11. 2. 2013	Ravnanje s komunalnimi odpadki v kmetijstvu; Predstavitev novosti EIV 2013	KOP – predavanje	Kulturni dom, Vrtna ulica 1, Šmartno pri Litiji	15.00	4	Anton Zavodnik, Slavko Bokal in Sonja Zidar Urbanija (N)
11. 2. 2013	Reja in prehrana perutnine; Možnost prodaje živil s kmetije brez registracije dopolnilne dejavnosti; Predstavitev novosti EIV 2013	KOP – predavanje	Kulturni dom, Vrtna ulica 1, Šmartno pri Litiji	9.00	4	Jasmina Slatnar, Barbara Lapuh, Slavko Bokal in Sonja Zidar Urbanija (N)
12. 2. 2013	Dobra higienska praksa pri kravah molznicah	KOP – predavanje	Kmetijsko gozdarska zadruga Ribnica, Škrabčev trg 19, Ribnica	10.00	2	Jasmina Slatnar (N)
12. 2. 2013	Predstavitev zahtev PRP RS za obdobje 2007–2013 (poudarek na novosti kmetijskih subvencij za leto 2013)	KOP – predavanje	Rokodelski center Ribnica, Cesta na Ugar 6	10.00 in ob 17.30	4	Irena Šilc in Vladka Turk Mate (N)
12. 2. 2013	Kmetija kot zaključena gospodarska enota	KOP – predavanje	Dom svobode Trbovlje, Trg F. Fakina 4	9.00	4	Anton Zavodnik in Janja Žagar (N)
13. 2. 2013	Ravnanje s komunalnimi odpadki v kmetijstvu; Predstavitev novosti EIV 2013	KOP – predavanje	Dvorana KUD Venčeslav Taufer, Dole pri Litiji	9.00	4	Anton Zavodnik, Slavko Bokal in Sonja Zidar Urbanija (N)
14. 2. 2013	Vplivi tehnologije reje na reprodukcijo; Tehnologija reje in vplivi na kakovost govejega mesa.	KOP – predavanje	Dom kulture Kamnik, Fužine 10, Kamnik	9.30	4	Mag. Janez Kunc in Jasmina Slatnar (N)
19. 2. 2013	Predavanje KOP: Vpliv prehrane in pasme na kvaliteto govejega mesa, teletom prijazna reja; Informiranje o ukrepih kmetijske politike s poudarkom na KOP	KOP – predavanje	Dol pri Hrastniku, kinodvorana, Trg borcev NOB 12	9.00	4,5	Jasmina Slatnar in Janja Žagar (N)
20. 2. 2013	Uravnavanje zapleveljenosti na njivah; Skladišni škodljivci; Subvencije 2013	KOP – predavanje	GD Stična	10.00	4	Damjana Iljaš in Darka Zupanc Puš (N)
20. 2. 2013	Odpadne vode na podeželju; Paša domačih živali; Novosti pri izvajanju kmetijsko-okoljskih podukrepov	KOP – predavanje	Kulturni dom Janka Kersnika Lukovica, Stari trg 1 (stavba Občine Lukovica)	10.00	4,5	Anton Zavodnik in Pavla Pimat (N)
21. 2. 2013	Kompostiranje organskih odpadkov na kmetiji; Pelinolistna ambrozija – Ambrosia artemisifolia; Predstavitev novosti EIV 2013	KOP – predavanje	Kulturni dom, Mlinše 12	9.00 in 15.00	4	Irena Šilc in Vladka Turk Mate (N)
22. 2. 2013	Informiranje o ukrepih kmetijske politike – subvencije 2013 in zakaj sejati krmne dosevke	KOP – predavanje	Kulturni dom Polhov Gradec	9.00	4	Nada Gabrenja in Anton Zavodnik (N)
25. 2. 2013	EIV 2013; Predstavitev različnih sort in vrst rastlin, primernih za prehrano domačih živali; Dobra kmetijska praksa varstva rastlin – AMBROZIJA	KOP – predavanje	GD Vrbljene,lg	10.00	4	Damjana Iljaš in Zlatko Krasnič (N)
26. 2. 2013	Nova EKP 2014–2020	KOP – predavanje	Kulturni dom Jezero 21, 1352 Preserje	10.00	4	Franc Palčič in Anton Zavodnik (N)
27. 2. 2013	Talni škodljivci v pridelavi poljščin; Vzreja telet za pitanje; Vzreja telet za plemo	KOP – predavanje	Kulturni dom Medvode, Cesta ob Sori 13,1215 Medvode	9.00	4	Damjana Iljaš in Jasmina Slatnar (N)

Pogoje za pridelovalce hrane je nujno treba izboljšati!

Na kongresu evropskih kmetov o ureditvi razmerij v verigi preskrbe s hrano je KGZS podprla nadaljevanje ureditve za izboljšanje pogojev za pridelovalce hrane.

Na kongresu evropskih kmetov od 1. do 3. oktobra letos v Budimpešti je poslanka parlamenta Evropske unije (EU) M. Patrao Neves podala podrobno poročilo o stanju dejavnosti inštitucij EU glede potrebe po poštenih, preglednih in uravnoteženih verigi preskrbe s hrano.

Poslanka je navedla, da je obstoječe delo na sodelovanju deležnikov kodeksa dobrih praks med deležniki v agroživilski verigi sicer dobrodošlo

in nujno potrebno, da bi dosegli pravično, pregledno in uravnoteženo verigo preskrbe s hrano. Vendar pa zaradi prostovoljne narave samo delo znotraj okvira, ki ga kodeks omogoča, samo po sebi ne rešuje vseh nastalih težav. Potrebni so zakonodajni ukrepi, zato bodo poslanci EU nadaljevali pobudo tudi na zakonodajnem področju, kar pozdravlja tudi Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije (KGZS).

Govorci na kongresu so prihajali iz samega vrha evropske politike. Z leve proti desni: Paolo de Castro, predsednik Odbora za kmetijstvo in razvoj podeželja pri Evropskem parlamentu, György Czervan, madžarski državni sekretar, Gerd Sonnleitner, predsednik COPE, Christiaan Pees, predsednik COGECE in evropski kmetijski komisar Dacian Cioloș. (Foto: Matjaž Podmiljšak)

Pregled zgodovine dejavnosti na tem področju:

Na osnovi nakopičenih težav v verigi preskrbe s hrano je Evropski parlament 19. januarja 2012 sprejel Resolucijo o neravnovesjih v verigi preskrbe s hrano, ki med drugim predlaga državam članicam, da:

- nadaljujejo obravnavanje nepoštene porazdelitve dobička v verigi preskrbe s hrano, zlasti v zvezi s primernimi dohodki za kmete,
- imajo dejavnejšo vlogo pri podpiranju sedanjih in ustanavljanju novih posvetovalnih forumov z ustreznim zastopanjem vzdolž prehranske verige, da bi se spodbudil dialog in določile smernice, ki bi pripomogle k pravičnejšim in bolj uravnoteženim odnosom,
- spodbujajo razvoj najboljših praks in/ali kodeksov ravnanja v partnerstvu z zainteresiranimi stranmi, v katerih so povezani pridelovalci, dobavitelji, trgovci na drobno in predstavniki potrošnikov.

V Sloveniji smo na sejmu AGRA v Gornji Radgoni že leta 2011 podpisali »Kodeks dobrih poslovnih praks med deležniki v agroživilski verigi« (kodeks). Namen podpisa kodeksa je bilo izboljšanje poslovnega sodelovanja, krepitve partnerstva in povečanje konkurenčnosti agroživilske verige ter ureditev razmerij v verigi preskrbe s hrano, zato je KGZS pristopila k podpisu.

Predlagana bo minimalna zakonodajna ureditev, za katero bo mogoče doseči konsenz. Ureditev namreč ne sme posegati na področje proste trgovine ali konkurenčnosti, zato ne bo zajemala vseh obravnavanih vidikov. Reševanje razmerij v verigi preskrbe s hrano skozi kodeks bo potrebno tudi v bodoče.

V času oblikovanja besedila je KGZS predlagala svoje besedilo kodeksa, ki bi poleg dobrih poslovnih praks dejansko urejal tudi reševanje primerov slabih in nepoštenih poslovnih praks znotraj verige preskrbe s hrano. Podpisniki so se na koncu odločili za besedilo, ki je bilo v danem trenutku sprejemljivo za vse. Ne glede na dosednji razvoj sodelovanja med deležniki v agroživilski verigi na podlagi podpisanega kodeksa, javnost upravičeno pričakuje več oprijemljivih rezultatov v prid

potrošnikom ter zlasti najšibkejšim članom v verigi preskrbe s hrano.

Parlament EU je v tej resoluciji nedvoumno in jasno zapisal neizčrpen seznam praks, do katerih so proizvajalci izrazili pomisleke v zvezi z delovanjem verige preskrbe s hrano, in sicer iz vsebin dostopa do maloprodaje ter nepoštenih pogodbenih pogojev ali enostranske spremembe pogodbenih pogojev. Poslovne prakse iz resolucije parlamenta EU, glede katerih imamo partnerji v agroživilski verigi upravičene pomisleke, so odraz naše poslovne kulture. Ker tudi v kmetijstvu niso nepoznane in so rezultat dosejanega standarda obnašanja med strankami različnih pogajalskih moči, predlagamo, da tudi Slovenija uveljavi celotno besedilo resolucije parlamenta EU.

» ANTON JAGODIČ

NOVA SPECIALIZIRANA VZAJEMNA KMETIJSKA ZAVAROVALNICA V SLOVENIJI

Die Österreichische Hagelversicherung
Agro Zavarovalnica p.e. **AZ**

Agro Zavarovalnica prične s poslovanjem 1. januarja 2013

Die Österreichische Hagelversicherung z ustanovitvijo poslovne enote v Sloveniji prenaša 65-letno tradicijo specializirane vzajemne kmetijske zavarovalnice v naš kmetijski prostor. Ustanovljena je bila leta 1947 z namenom zagotavljanja kakovostnih in zanesljivih zavarovalnih storitev za kmete in vinogradnike.

Kot vzajemna zavarovalnica Die Österreichische Hagelversicherung ni osredotočena na maksimizacijo dobička, temveč skrbi za aktivno obvladovanje tveganj ob vremenskih nevšečnostih, ki vedno bolj vplivajo na varnost in stabilnost kmetijske pridelave.

V Sloveniji bo zavarovalnica svoje delo opravljala pod imenom **Agro Zavarovalnica p. e.** s poslovnim sedežem v Mariboru. Glavno načelo poslovanja je nebirokratska in hitra pomoč pri reševanju škodnih dogodkov, pri katerih bodo sodelovali slovenski škodni cenilci, ki so tudi sami kmetovalci s praktičnimi izkušnjami.

Ponudba zavarovaljivih rizikov je razvidna iz spodnje preglednice. Vse nadaljnje informacije prejmete pri vodji poslovne enote za Slovenijo mag. Benjaminu Schlauerju na mobilni telefonski številki: 041 791 090 ali na spletni strani: www.agrozavarovalnica.si.

Vodja poslovne enote
za Slovenijo
mag. Benjamin Schlauer

Zavarovaljivi vremenski riziki

Poljedelstvo in pridelava vrtnin	Toča	Požar	Udar strele
Vinogradništvo	Toča	Spomladanska pozeba	
Sadjarstvo	Toča	Viharni veter	Spomladanska pozeba
Pridelava hmelja	Toča	Viharni veter	

www.kupujmodomace.si

Vabimo vas, da se nam pridružite na spletni strani Kupujmo domače in predstavite ponudbo vaše kmetije ter tako s pomočjo neposredne prodaje povečate svoj dohodek na kmetiji. Vse, kar potrebujete, je dostop do spleta in nekaj malega računalniškega znanja, lepa fotografija vaših pridelkov in izdelkov ter deset minut časa. Vaše sodelovanje je namreč brezplačno!

